

מגילה

The following book includes:

- Tanach with Ta'amei Hamikra
 - License: Public Domain
 - Source: <http://www.tanach.us/Tanach.xml>
- The Metsudah Five Megillot, Lakewood, N.J., 2001
 - License: CC-BY
 - Source: http://primo.nli.org.il/primo_library/libweb/action/dlDisplay.do?vid=NLI&docId=NNL_ALEPH002162036
- Mishnah, ed. Romm, Vilna 1913
 - License: Public Domain
 - Source: http://primo.nli.org.il/primo_library/libweb/action/dlDisplay.do?vid=NLI&docId=NNL_ALEPH001741739
- On Your Way
 - License: Public Domain
 - Source: <http://mobile.tora.ws/>
- Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp
 - License: CC-BY
 - Source: <http://learn.conservativeyeshiva.org/mishnah/>
- Senlake edition 2019 based on Ben Yehoyada, Jerusalem, 1897
 - License: CC0
 - Source: http://beta.nli.org.il/he/books/NNL_ALEPH001933802/NLI1

It was retrieved from Sefaria on May 7, 2023 (ט"ז באייר ה'תשפ"ג). It was typeset and formatted by Ktavi.

תוכן העניינים

14	פרק י	2	אסתר
		2	פרק א
17	משנה מגילה	4	פרק ב
17	פרק א	6	פרק ג
29	פרק ב	7	פרק ד
36	פרק ג	8	פרק ה
43	פרק ד	9	פרק ו
		10	פרק ז
55	בן יהוידע על מגילה	11	פרק ח
55	פרק ב הקורא למפרע	12	פרק ט

אסתר

פרק א

וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ מֵאֵד וַחֲמֵתוֹ בַּעֲרָה בּוֹ: (יג) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַחֲכָמִים יִדְעִי הָעֵתִים כִּי־כֹן דָּבָר הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי כָל־יָדָעִי דָת וְדִין: (יד) וַהֲקָרֵב אֵלָיו כְּרִשְׁנָא שְׁתֵּר אֲדָמְתָא תְּרִשִׁישׁ מֶרֶס מֶרֶסָא מְמוּכָן שְׁבַעַת שָׂרִי ו פָּרַס וּמְדִי רֹאִי פְגִי הַמֶּלֶךְ הַיְּשָׁבִים רֹאשָׁנָה בַּמְּלָכוּת: (טו) כְּדָת מַה־לַּעֲשׂוֹת בַּמְּלָכָה וְשִׁתִּי עַל ו אֲשֶׁר לֹא־עָשְׂתָה אֶת־מֶאֱמַר הַמֶּלֶךְ אֲחֻשְׁרוּשׁ בֶּיַד הַסְּרִיסִים: (טז) וַיֹּאמֶר מוֹמְכֵן [מְמוּכָן] לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים לֹא עַל־הַמֶּלֶךְ לִבְדּוֹ עֲנוּתָה וְשִׁתִּי הַמְּלָכָה כִּי עַל־כָּל־הַשָּׂרִים וְעַל־כָּל־הָעָמִים אֲשֶׁר בְּכָל־מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אֲחֻשְׁרוּשׁ: (יז) כִּי־יֵצֵא דְבַר־הַמְּלָכָה עַל־כָּל־הַנָּשִׁים לְהַבְנוֹת בַּעֲלֵיהֶן בַּעֲיָנָהּ בְּאֶמְרָם הַמֶּלֶךְ אֲחֻשְׁרוּשׁ אֲמַר לְהַבִּיא אֶת־וְשִׁתִּי הַמְּלָכָה לִפְנֵי וְלֹא־בָאָה: (יח) וְהַיּוֹם הַזֶּה תֵּאֱמָרְנָה ו שָׁרוֹת פֶּרַס־וּמְדִי אֲשֶׁר שָׁמַעוּ אֶת־דְּבַר הַמְּלָכָה לְכָל שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּכְּזוּ וַיִּקְרָא: (יט) אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יֵצֵא דְבַר־מְלָכוּת מִלִּפְנֵי וַיִּקְרָא בְּדַתִּי פֶרַס־וּמְדִי וְלֹא יֵעָבֹר אֲשֶׁר לֹא־תִבְּאֹ וְשִׁתִּי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אֲחֻשְׁרוּשׁ וּמְלָכוּתָהּ יִתֵּן הַמֶּלֶךְ לְרַעוּתָהּ הַטּוֹבָה מֵמֵנָּה: (כ) וְנִשְׁמַע פֶּתְלָם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה בְּכָל־מְלָכוּתוֹ כִּי רַבָּה הָיָה וְכָל־הַנָּשִׁים יִתְּנוּ יָקָר לְבַעֲלֵיהֶן לְמַגְדּוֹל וְעַד־קֶטָן: (כא) וַיִּיטֹב הַדָּבָר בַּעֲיָנָה הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כַּדְּבָר מִמּוּכָן: (כב) וַיִּשְׁלַח סֹפְרִים אֶל־כָּל־מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אֶל־מְדִינָה וּמְדִינָה כַּכְתָּבָה וְאֶל־עַם וְעַם כְּלֻשּׁוֹ לְהָיִית כָּל־אִישׁ שֹׁרֵר בְּבֵיתוֹ וּמְדַבֵּר כְּלֻשׁוֹ עִמּוֹ:

(א) וַיְהִי בַיּוֹם אֲחֻשְׁרוּשׁ הָיָה אֲחֻשְׁרוּשׁ הַמֶּלֶךְ מִקְדּוֹ וְעַד־פְּלוֹשׁ שָׁבַע וְעָשָׂרִים וַיֵּמָּא מְדִינָה: (ב) בַּיּוֹמִים הָהֵם כָּשְׁבַת ו הַמֶּלֶךְ אֲחֻשְׁרוּשׁ עַל כֶּסֶף מְלָכוּתוֹ אֲשֶׁר בְּשׂוֹשֵׁן הַבִּירָה: (ג) בְּשִׁגְתָּ שְׁלוֹשׁ לְמָלְכוֹ עָשָׂה מִשְׁתָּה לְכָל־שָׂרָיו וְעַבְדָּיו תִּיל ו פָּרַס וּמְדִי הַפְּרָתִמִּים וְשָׂרֵי הַמְּדִינֹת לִפְנֵיו: (ד) בְּהִרְאָתוֹ אֶת־עֲשָׂרִי כְּכּוֹד מְלָכוּתוֹ וְאֶת־יָקָר תַּפְאָרְתָּ גְדוּלְתוֹ יָמִים רַבִּים שְׁמוֹנִים וַיֵּמָּא וְזֶם: (ה) וּבְמָלוּתָא ו הַיּוֹמִים הָאֵלֶּה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ לְכָל־הָעָם הַנִּמְצָאִים בְּשׂוֹשֵׁן הַבִּירָה לְמַגְדּוֹל וְעַד־קֶטָן מִשְׁתָּה שְׁבַעַת יָמִים בַּחֲצָר גַּת בֵּיתוֹ הַמֶּלֶךְ: (ו) חִיר ו פֶּרַס וּתְכֵלֶת אַחֲזוּ בַּחֲבִל־כּוּץ וְאַרְגָּמָן עַל־גְּלִילִי כֶסֶף וְעַמּוּדֵי שָׁשׁ מִשּׁוֹת ו זָהָב וְכֶסֶף עַל רַצְפַּת בַּהֲטִינִשׁ וְגֶר וְסִחְרָת: (ז) וְהַשְׁקוּת בְּכָלִי זָהָב וְכֶלִים מִכָּלִים שׁוֹגִים וְגִין מְלָכוּת רַב כִּיֵּד הַמֶּלֶךְ: (ח) וְהַשְׁתַּמְנָה כְּדָת אִין אִגָּס כִּי־כֹן ו יִסַּד הַמֶּלֶךְ עַל כָּל־רֵב בֵּיתוֹ לַעֲשׂוֹת כְּרַצּוֹן אִישׁ־נְאִישׁ: (ט) גַּם וְשִׁתִּי הַמְּלָכָה עָשְׂתָה מִשְׁתָּה נְשִׁים בֵּית הַמְּלָכוּת אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ אֲחֻשְׁרוּשׁ: (ס) (י) בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי כְּטוֹב לְבִי־הַמֶּלֶךְ בִּגִין אֲמַר לְמַהוּמָן בְּזָתָא חֲרִבּוּנָא בְּגָתָא וְאַבְגָּתָא זִמְרָ וְכֶרֶס שְׁבַעַת הַסְּרִיסִים הַמְּשָׁרְתִּים אֶת־פְּגִי הַמֶּלֶךְ אֲחֻשְׁרוּשׁ: (יא) לְהַבִּיא אֶת־וְשִׁתִּי הַמְּלָכָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּקֶמֶר מְלָכוּת לְהִרְאָתוֹ הָעָמִים וְהַשָּׂרִים אֶת־יָפְיָה כִּי־טוֹבַת מֶרְאֶה הָיָה: (יב) וַתִּמָּאֵל הַמְּלָכָה וְשִׁתִּי לְבֹא בַּדְּבָר הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בִּיַּד הַסְּרִיסִים

בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל עֲרֻמוֹת וְעוֹשׂוֹת בְּהֵן מְלָכָה בְּשִׁבְתָּ, וְגִיר עֲלֶיהָ שִׁתְּפִשְׁטָם עֲרֻמָּה בְּשִׁבְתָּ:

כִּי כֹן דְּבַר הַמֶּלֶךְ. כִּי כֹן מוֹנֵה הַמֶּלֶךְ בְּכָל מִשְׁפָּט לְשׁוֹם אֶת הַדָּבָר "לִפְנֵי כָל יוֹדְעֵי דָת וְדִין":

וְהַקָּרֵב אֵלָיו. לְעוֹד דְּבָרֵי לִפְנֵיהֶם. אֵלֵינוּ הֵם: כְּרִשְׁנָא שְׁתֵּר, וְגו':

כְּדָת מַה לַּעֲשׂוֹת. מוֹסֵב עַל "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַחֲכָמִים":

עֲנוּתָה. לְשׁוֹן עֵן:

כִּי יֵצֵא דְבַר הַמְּלָכָה עַל כָּל הַנָּשִׁים. זֶה שְׁבַחָתָה אֶת הַמֶּלֶךְ עַל כָּל הַנָּשִׁים לְהַבְנוֹת אִף הֵן אֶת בַּעֲלֵיהֶן:

תֵּאֱמָרְנָה שָׁרוֹת פֶּרַס וּמְדִי וְגו'. לְכָל שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה. וְהָיָה זֶה מִקְרָא קָצֵר:

דְּבַר מְלָכוּת. גְּזֵרַת מְלָכוּת שֶׁל נִקְמָה שְׁאֵלָה לְהַרְגָּה: וּמְדַבֵּר כְּלֻשׁוֹ עִמּוֹ. כּוֹפֶה אֶת אֲשֵׁמוֹ לְלַמֵּד אֶת לְשׁוֹנוֹ אִם הָיָה בַת לְשׁוֹן אַחֵר:

וַיְהִי בַיּוֹם אֲחֻשְׁרוּשׁ. מֶלֶךְ פֶּרַס הָיָה, שְׁמֶלֶךְ תַּחַת כּוֹרֶשׁ לְסוּף שִׁבְעִים שָׁנָה שֶׁל גְּלִית בְּבָל:

כָּשְׁבַת הַמֶּלֶךְ אֲחֻשְׁרוּשׁ, וְגו'. כָּשְׁבַתִּים הַמְּלָכוּת בִּידוֹ. וְדוֹתֵינוּ פִּרְשׁוּהוּ עֲנִיָן אַחֵר בַּמִּשְׁכַּת מִגִּילָה:

הַפְּרָתִמִּים. שְׁמוֹנוֹסִים בְּלֻשׁוֹן פֶּרַס:

יָמִים רַבִּים. עָשָׂה לָהֶם מִשְׁתָּה:

גַּת. מִקּוֹם וְרֵעוּנֵי יִדְקוּת:

חִיר כְּרֶפֶס וְהַכְלָתָה. מִיָּד בְּגָדִים צְבָעוֹנִים פֶּרַס לָהֶם לְמַצְעוֹת:

וְהַשְׁקוּת בְּכָלִי זָהָב. כְּמוֹ וְהַשְׁקוּת:

כְּדָת. לִפִּי יִשְׁעֵי סַעֲדוֹת שְׁכּוּפִין אֶת הַמִּסְבִּין לְשִׁתּוֹת כָּל גְּדוֹל, וְיֵשׁ שְׂאִינוֹ יָכוֹל לְשִׁתּוֹתוֹ כִּי אִם בְּקִשִּׁי,

אֲבָל בָּאן: "אִין אוּנִס":

בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי. רְבוּחֵינוּ אֶמְרוּ: שְׁבַח הָיָה:

וַתִּמָּאֵל הַמְּלָכָה וְשִׁתִּי. רְבוּחֵינוּ אֶמְרוּ: לִפִּי שְׁפָרְתָה כֶּה צִרְעַת כְּדִי שִׁתְּמָאן וְהַרְגִי. לִפִּי שִׁתְּמָאן מִשְׁפָּטָה

ומה יעשה בה. זה אחד משני צדיקים שנתן להם רמז ישועה: דוד ויסקדכי. דוד, שנקמר "גם את הארי גם את הידוב הזה עבדך". אמר: "לא בא לידי דבר זה אלא לסמך עליו להלחם עם

מִרְדְּכִי אֶסְתֵּר עֲשֶׂה כְּאֲשֶׁר הִיטָה בְּאָמְנָה אִתּוֹ:
 (ס) (כא) בַּיָּמִים הֵם וּמִרְדְּכִי יָשָׁב בְּשַׁעַר־הַמֶּלֶךְ
 קֶצֶף בְּגָלוֹ וְהָרֹשׁ שְׁנֵי־סָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׁמָרֵי הַסֹּף
 וַיִּבְקֹשׁוּ לִשְׁלֹחַ יָד בַּמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁנֹרֶשׁ: (כב) וַיִּנָּדַע
 הַדָּבָר לְמִרְדְּכִי וַיֵּגֶד לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר
 לַמֶּלֶךְ בְּשֵׁם מִרְדְּכִי: (כג) וַיִּבְקֹשׁ הַדָּבָר וַיִּמָּצֵא
 וַיִּתְּלוּ שְׁנֵיהֶם עַל־עֵץ וַיָּכַתּוּ בְּסֶפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים
 לַפָּגִי הַמֶּלֶךְ: (פ)

וַיָּכַתּוּ בְּסֶפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים. הַמִּוֹכָה שֶׁעָשָׂה מִרְדְּכִי
 לַמֶּלֶךְ:

לְשַׁלֵּחַ יָד. לְהַשְׁקִיחוֹ סֵם הַמוֹת:
 וַיִּנָּדַע הַדָּבָר לְמִרְדְּכִי. שֶׁהָיוּ מִסְפָּרִים דְּבָרֵיהֶם לַפָּגִי
 בְּלִעְשׂוֹן מוֹרְסִי, וְאִין יוֹדְעִים שֶׁהָיָה מִרְדְּכִי מִפִּיר
 בְּשִׁבְעִים לְשׁוֹנוֹת שֶׁהָיָה מִיוֹשְׁבֵי לְשֹׁכֵת הַנְּזִית:

פרק ג

וְאֶל־הַפָּחוֹת אֲשֶׁר ׀ עַל־מְדִינָה וּמְדִינָה וְאֶל־שָׂרֵי
עַם וְעַם מְדִינָה וּמְדִינָה כַּכְתָּבָה וְעַם וְעַם כְּלִשׁוֹנָם
בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֶרְשׁ נִכְתָּב וְנִחְתָּם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ:
(יג) וְנִשְׁלֹחַ סְפָרִים בְּיַד הַרְצִימִם אֶל־כָּל־מְדִינֹת
הַמֶּלֶךְ לְהַשְׁמִיד לְהָרֹג וּלְאַבֵּד אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים
מִנֶּעַר וְעַד־נָחַן טָף וְנָשִׁים בָּנִים אִחִים בְּשִׁלוּשָׁה
עָשָׂר לַחֹדֶשׁ שְׁנֵים־עָשָׂר הוּא־חֹדֶשׁ אֲדָר וּשְׁלָלָם
לְכוּז: (יד) פֶּתֶשְׁנוּ הַפֶּתַח לְהַגִּתוֹ דָּת בְּכָל־מְדִינָה
וּמְדִינָה גְלוּי לְכָל־הָעַמִּים לְהִזִּית עֵתָּהּ לַיּוֹם הַזֶּה:
(טו) הַרְצִימִים יֵצְאוּ דְחוּפִים בְּדָבָר הַמֶּלֶךְ וְהַגִּת נִתְּנָה
בְּשׁוֹשׁן הַבִּיגָה וְהַמֶּלֶךְ וְהָמֶלֶךְ יִשְׁבּוּ לִשְׁתוֹת וְהָעִיר
שׁוֹשֶׁן נִבְכָּה: (פ)

(א) אַחֵר ׀ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה גִּדַּל הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֶרְשׁ
אֶת־הֶמֶן בֶּרֶה־הַמִּצְרַת הָאֶגְגִּי וַיִּנְשְׂאָהּ וַיִּשֶׂם
אֶת־כֶּסֶּאוֹ מֵעַל כְּלֵי־הַשָּׂרִים אֲשֶׁר אָתּוֹ: (ב)
וְכָל־עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ פְּרָעִים
וּמִשְׁתַּחֲוִים לְהֶמֶן כִּי־בָּן צִוְּהִילוֹ הַמֶּלֶךְ וּמֶרְדֵּכִי
לֹא יָבֹרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה: (ג) וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ
אֲשֶׁר־בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ לְמֶרְדֵּכִי מִדּוּעַ אַתָּה עוֹבֵר אֵת
מִצְוַת הַמֶּלֶךְ: (ד) וַיְהִי בִּאֲמַרם [כְּאֲמַרם] אֵלָיו יוֹם
יְיָ וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם וַיִּגִּידוּ לְהֶמֶן לְרֹאוֹת הַנְּעֻמָּה
דְּבָרֵי מֶרְדֵּכִי כִי־הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר־הוּא יְהוּדִי:
(ה) וַיֵּרָא הֶמֶן כִּי־אֵין מֶרְדֵּכִי פָּרַע וּמִשְׁתַּחֲוֶה
לֹא וַיִּמְלֵא הֶמֶן טַמָּה: (ו) וַיִּבְּזוּ בְּעֵינָיו לִשְׁלַח
יָד בְּמֶרְדֵּכִי לְבַדּוֹ כִּי־הִגִּידוּ לוֹ אֶת־עַם מֶרְדֵּכִי
וַיִּבְקֹשׁ הֶמֶן לְהַשְׁמִיד אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר
בְּכָל־מְלָכוֹת אֲחַשְׁוֶרְשׁ עִם מֶרְדֵּכִי: (ז) בַּחֹדֶשׁ
הָרִאשׁוֹן הוּא־חֹדֶשׁ נִסָּן בִּשְׁנַת שְׁתִּים עָשָׂרָה
לְמֶלֶךְ אֲחַשְׁוֶרְשׁ הִפִּיל פֹּהַר הוּא הַגּוֹרֵל לִפְנֵי הֶמֶן
מִיּוֹם ׀ לַיּוֹם וּמִחֹדֶשׁ לַחֹדֶשׁ שְׁנֵים־עָשָׂר הוּא־חֹדֶשׁ
אֲדָר: (ס) (ח) וַיֹּאמֶר הֶמֶן לְמֶלֶךְ אֲחַשְׁוֶרְשׁ
יִשְׁנֹו עַם־אִחִי מִפְּזָר וּמִפָּרְל בֵּין הָעַמִּים בְּכָל
מְדִינֹת מְלָכֻתָּה וְדַחֲמִיָּם שְׁנוֹת מְכֻלָּעַם וְאֶת־דָּתִי
הַמֶּלֶךְ אֵינָם עוֹשִׂים וְלִמְלָךְ אֵין־שִׁנּוּהָ לְהַנִּיחָם: (ט)
אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יִכְתֹּב לָאֲבָדָם וְעֲשֶׂיָהּ אֱלֹהִים
כִּפְר־כֶּסֶף אֲשֶׁקוּל עַל־יְדֵי עֲשִׂי הַמֶּלֶכָה לְהָבִיא
אֶל־אֶגְגִּי הַמֶּלֶךְ: (י) וַיִּסֵּר הַמֶּלֶךְ אֶת־טַבַּעְתּוֹ מֵעַל
יָדוֹ וַיִּתְּנָהּ לְהֶמֶן בֶּרֶה־הַמִּצְרַת הָאֶגְגִּי צָרַר הַיְּהוּדִים:
(יא) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהֶמֶן הַכֶּסֶף נָתַן לָךְ וְהָעָם
לַעֲשׂוֹת כּוּ כִּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ: (יב) וַיִּקְרָא סִפְרֵי
הַמֶּלֶךְ בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּשִׁלוּשָׁה עָשָׂר יוֹם בּוֹ
וַיִּכְתֹּב בְּכָל־אֲשֶׁר־צִוָּה הֶמֶן אֶל אֲשַׁדְרָפְגִּי־הַמֶּלֶךְ

שִׁישְׁאֵלוּ מֵאֵת הַמֶּלֶךְ, לְהִיּוֹת מִי שֶׁהַטַּבַּעַת בְּיָדוֹ
שְׁלִים בְּכָל דְּבַר הַמֶּלֶךְ:
וְנִשְׁלַח סְפָרִים, וַיְהִי וּשְׁלַחִים אִישׁמֶר"א טרמי"ש
בלע"ו. והוא מְנֻחָת "אם נלחום נלחם" נלחום, וְנִחְתָּם
"הַנִּגְלָה נִגְלִיתִי" נִגְלָה, "נִדְמָה נִדְמִיתִי": וְדָמָה:
פֶּתֶשְׁנוּ. לְשׁוֹן אֲרָמִי פֶתֶשְׁנוּ סְפֹר הַכְּתָב
דְּרִישׁמֶאנ"ם בַּלַּע"ו:

אחר הדברים האלה. שֶׁנִּבְרָאת רְפוּאָה זו לְהִיּוֹת
לְחַשׁוּמָה לְיִשְׂרָאֵל:
כָּרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים. שֶׁנֶּעֱשֶׂה עֲצָמוֹ אֵלֹהִים, לְפִיכָךְ,
וּמֶרְדֵּכִי לֹא יָבֹרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה:
הַנְּעֻמָּה דְּבָרֵי מֶרְדֵּכִי. הָאֹמֶר שֶׁלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה
עוֹלָמִית, כִּי הוּא יְהוּדִי, וְהַזֶּה עַל עֲבֹדַת אֱלֹהִים:
הִפִּיל פֹּהַר. הִפִּיל מִי שֶׁהִפִּיל, וְלֹא פִירַשׁ מִי. וּמִקְרָא
קִצֵּר הוּא:
וְאֵת דָּתֵי הַמֶּלֶךְ. לְתַת מַס לְעֲבֹדַת הַמֶּלֶךְ:
יִכְתֹּב לָאֲבָדָם. יִכְתֹּב סְפָרִים לְשַׁלַּח לְשָׂרֵי הַמְּדִינוֹת
לָאֲבָדָם:
וַיִּסֵּר הַמֶּלֶךְ אֶת טַבַּעְתּוֹ. הוּא מִתֵּן כָּל דְּבַר גְּדוּל

פרק ד

ומי יודע אם-לעת כזאת הגעת למלכות: (טו)
ותאמר אסתר להשיב אל-מֶרְדֵּכָי: (טז) לֹא כְּנֹס
את-פְּלִי־הַיְּהוּדִים הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשׁוֹן וְצוּמוֹ לְעַלִּי
וְאֶל־תֹּאכְלוּ וְאֶל־תִּשְׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לֵילָה וַיּוֹם
גַּם־אֲנִי וְנַעֲרֹתַי אֲצוּם בָּן וּבָתּוֹ אֲכֹאֵל אֶל־הַמֶּלֶךְ
אֲשֶׁר לֹא־כָדַת וְכֹאֲשֶׁר אֲבַדְתִּי אֲבַדְתִּי: (יז) וַיַּעֲבֹר
מֶרְדֵּכָי וַיַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוְּתָהּ עָלָיו אֶסְתֵּר: (יח)

(א) ומֶרְדֵּכָי יָדַע אֶת־כָּל־אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה וַיִּקְרַע מֶרְדֵּכָי
אֶת־בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׁ שָׂק וַאֲפֹר וַיֵּצֵא בְּתוֹךְ הָעִיר וַיִּזְעַק
וַיַּעֲקֶה גְדָלָה וּמִקְרָה: (ב) וַיָּבֹאוּ אֶד לִפְנֵי שַׁעֲרֵי־הַמֶּלֶךְ
כִּי אֵין לְכוּא אֶל־שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בְּלִבּוֹשׁ שָׂק: (ג)
וּבְכָל־מִדְּיָהּ וּמִדְּיָהּ מְקוֹם אֲשֶׁר דְּבַר־הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ
מִגִּיעַ אֶבֶל גְּדוֹל לַיְּהוּדִים וְצוּם וּבְכִי וּמִסְפַּד שָׂק
וְאִפֹּר וַיַּעַז לְרַבִּים: (ד) וַתְּבֹאִינָה נַעֲרוֹת אֶסְתֵּר
וּסְרִיסָיָה וַיִּגִּידוּ לָהּ וַתַּחֲתַלְתַּל הַמֶּלֶכָה מֵאֵד וַתִּשְׁלַח
בְּגָדִים לְהַלְבִּישׁ אֶת־מֶרְדֵּכָי וּלְהַסִּיר שָׂקוֹ מֵעַלָיו
וְלֹא קָבַל: (ה) וַתִּקְרָא אֶסְתֵּר לְהַתֵּךְ מִסְרִיסֵי הַמֶּלֶךְ
אֲשֶׁר הָעֲמִיד לִפְנֵיהָ וַתִּצְוֶהוּ עַל־מֶרְדֵּכָי לַבֵּעַת
מִהֲרָה וְעַל־מִהֲרָה: (ו) וַיֵּצֵא הַתֵּךְ אֶל־מֶרְדֵּכָי
אֶל־יְרֵחוֹב הָעִיר אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעֲרֵי־הַמֶּלֶךְ: (ז)
וַיִּגְדְּלוּ מֶרְדֵּכָי אֶת כָּל־אֲשֶׁר קָרָהוּ וְאֵת פִּרְשֵׁת
הַפֶּסֶף אֲשֶׁר אָמַר הָמֹן לְשִׁקוֹל עַל־גִּגְיֵי הַמֶּלֶךְ
בִּיהוּדִים [בִּיהוּדִים] לְאַבְדָּם: (ח) וְאֶת־פִּתְיָשְׁגֹן
קְתִיב־דָּת אֲשֶׁר־נָתַן בְּשׁוֹשׁוֹן לְהַשְׁמִידָם גָּמֹן לֹא
לְהַרְאוֹת אֶת־אֶסְתֵּר וְלִהְיוֹת לָהּ וּלְצִוּוֹת עָלֶיהָ לְכוּא
אֶל־הַמֶּלֶךְ לְהַתְּסַנְּוֹרָלוֹ וּלְבַקֵּשׁ מִלִּפְנֵי עַל־עַמָּה:
(ט) וַיָּבֹאוּ הַתֵּךְ וַיַּגִּד לְאַסְתֵּר אֶת דְּבָרֵי מֶרְדֵּכָי:
(י) וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לְהַתֵּךְ וַתִּצְוֶהוּ אֶל־מֶרְדֵּכָי: (יא)
כִּלְעֵבְגֵי הַמֶּלֶךְ וְעַם־מִדְּיָנוֹת הַמֶּלֶךְ יוֹדְעִים אֲשֶׁר
כִּלְעֵאִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יָבֹאוּ־אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַחֲצֵר
הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא־יִקְרָא אַחַת דָּתוֹ לְהִמִּית לְבַד
מֵאֲשֶׁר יוֹשִׁיט־לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת־שִׁרְבִיט הַהֵבֶה וְחָגָה
וְאֵי לֹא נִקְרָאֲתִי לְכוּא אֶל־הַמֶּלֶךְ זֶה שְׁלוֹשִׁים יוֹם:
(יב) וַיִּגִּידוּ לְמֶרְדֵּכָי אֶת דְּבָרֵי אֶסְתֵּר: (יג)
וַיֹּאמֶר מֶרְדֵּכָי לְהַשְׁיב אֶל־אֶסְתֵּר אֶת־תְּחִנָּתִי בְּנִפְשׁוֹ
לְהַמְלִיט בֵּית־הַמֶּלֶךְ מִכָּל־הַיְּהוּדִים: (יד) כִּי
אִם־הִתְקַדַּשׁ תַּחֲרִישׁ בַּעַת הַזֹּאת רַחוּם וְהַצִּלָּה יַעֲמֹד
לַיְּהוּדִים מִמְּקוֹם אֲחֵר וְאֵת וּבֵית־אֲבִיךָ תִּאֲבֹדוּ

אל תדמי בנפשך. אל תחשב, כמו "והיה כאשר
דמייתי". "אל תדמי בנפשך": "אל תהי סבורה
להפלט ביום ההרגה בבית המלך, שאין את רוצה
לסכן את עצמך עכשיו על הספק לבא אל המלך
שלא ברשות":

ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות. ומי יודע
אם יחפץ בך המלך לשונה הבאה שהוא וסו ההרגה:
אשר לא כדת. שאין דת לנס אשר לא יקרא.
ומדרש אגדה: "אשר לא כדת" שעד עתה באנס
ועכשיו ברצון:

והדת ותנה בשושן. מקום שהיה המלך נשם נתן
החק בו ביום, להיות נחידים ליום י"ג לחודש אדר.
לכך.

ומרדכי ידע. בעל החלום אמר לו שהסכימו
העליונים על כך לפי שהשתחוו לצלם בימי
נבוכדנצר ושננהו מסעודת אחשורוש:

כי אין לבוא. אין דרך ארץ לבוא אל שער המלך
בלבוש עק:

דבר המלך ודחו. כשהשליחים נושאי הספרים
עוברים שם ותנה דת בעיר:
פרשת הפסוק. פרוש הפסוק:

פרק ה

אמה ובבקר | אִמֶּר לְמֶלֶךְ וַיִּתְּלוּ אֶת־מַרְדֵּכָי עַל־יו
ובא-עם־הַמֶּלֶךְ אֶל הַמִּשְׁתָּה שָׁמָּה וַיִּיטֵב הַדָּבָר
לְפָנָי הֵמָּן וַיַּעַשׂ הָעֵץ: (פ)

(א) וַיְהִי | בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת
וַתַּעֲמִד בַּחֲצַר בֵּית־הַמֶּלֶךְ הַפְּנִימִית גִּבַּח בֵּית הַמֶּלֶךְ
וַתֵּשֶׁב עַל־כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ בְּבֵית הַמַּלְכוּת
גִּבַּח פֶּתַח הַבָּיִת: (ב) וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמֶּלֶךְ
אֶת־אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עֹמֶדֶת בַּחֲצַר נִשְׁאַה חֹן בְּעֵינָיו
וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר אֶת־שַׁרְבִיט הַזֶּהָב אֲשֶׁר
בְּיָדוֹ וַתִּקְרַב אֶסְתֵּר וַתִּגַּע בְּרֹאשׁ הַשַּׁרְבִיט: (ג)
(ג) וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ מִה־לָּךְ אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה
וַיִּמַּה־בְּקֻשְׁתּוֹ עַד־חֲצֵי הַמַּלְכוּת וַיִּגְמְלוּ לָהּ: (ד)
וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אֶם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יָבוֹא הַמֶּלֶךְ וְהֵמָּן
הַיּוֹם אֶל־הַמִּשְׁתָּה אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי לוֹ: (ה) וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ מִהֵרָא אֶת־הֵמָּן לַעֲשׂוֹת אֶת־דְּבַר אֶסְתֵּר וַיָּבֹא
הַמֶּלֶךְ וְהֵמָּן אֶל־הַמִּשְׁתָּה אֲשֶׁר־עָשְׂתָה אֶסְתֵּר: (ו)
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר בְּמִשְׁתָּה הַזֶּה מִה־שָּׂאֵלְתָּ
וַיִּגְמְלוּ לָהּ וַיִּמַּה־בְּקֻשְׁתּוֹ עַד־חֲצֵי הַמַּלְכוּת וַתַּעַשׂ:
(ז) וַתַּעַן אֶסְתֵּר וַתֹּאמֶר שְׂאֵלְתִי וּבִקְשָׁתִי: (ח)
אֶם־מִצָּאתִי חֹן בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְאֶם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב
לִמַּח אֶת־שְׂאֵלְתִי וְלַעֲשׂוֹת אֶת־בִּקְשָׁתִי יָבוֹא הַמֶּלֶךְ
וְהֵמָּן אֶל־הַמִּשְׁתָּה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לָהֶם וַתִּתֵּן אֶעֱשֶׂה
כְּדָבָר הַמֶּלֶךְ: (ט) וַיֵּצֵא הֵמָּן בַּיּוֹם הַהוּא שְׁמֹם
וְטוֹב לֵב וּכְרֹאוֹת הֵמָּן אֶת־מַרְדֵּכָי בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ
וְלֹא־קָם וְלֹא־נָע מִמֶּנּוּ וַיִּמָּלֵא הֵמָּן עַל־מַרְדֵּכָי חֲמָה:
(י) וַיִּתְּאֶפֶק הֵמָּן וַיָּבֹא אֶל־בֵּיתוֹ וַיִּשְׁלַח וַיָּבֵא
אֶת־אֶהֱבִיּוֹ וְאֶת־גִּרְשָׁא אִשְׁתּוֹ: (יא) וַיִּסְפֹּר לָהֶם
הֵמָּן אֶת־כְּבוֹד עֲשָׂרוֹ וְרַב בְּגָיו וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר אִדָּלוּ
הַמֶּלֶךְ וְאֵת אֲשֶׁר נִשְׁאָו עַל־הַשָּׂרִים וְעַבְדֵי הַמֶּלֶךְ:
(יב) וַיֹּאמֶר הֵמָּן אֵף לֹא־הִבִּיאָה אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה
עִם־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַמִּשְׁתָּה אֲשֶׁר־עָשְׂתָה כִּי אֶם־אוֹתִי
וְגַם־לִמַּתֵּר אֲנִי קְרוֹאִילָה עִם־הַמֶּלֶךְ: (יג) וְכָל־יָמֶיהָ
אֵינָנִי שֹׁנֵה לִי בְּכָל־עֵת אֲשֶׁר אֲנִי רֹאֶה אֶת־מַרְדֵּכָי
הַיְּהוּדִי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ: (יד) וַתֹּאמֶר לוֹ
יָרֵשׁ אִשְׁתּוֹ וְכָל־אֶהֱבָיו וַיַּעֲשׂוּ־עֵץ גָּבֹה חֲמִשִּׁים

מקרא: אף אם תשאלי ממני חצי המלכות, אתו
לך:

יבוא המלך והמן. רבותינו אמרו מעמים הרבה
בדבר: מה ראתה אסתר שזמנה את המן כדי לקנאו
במלך ובשרים, שהמלך יחשב שהוא חושק אליה
ויהרגה, ועוד מעמים רבים:

וסתר אעשה כדבר המלך. מה שבקשת ממני כל
המים, לנלות לך את עמי ואת מולדתי:
ויתאפק. ונחזה לעמוד על כנסו, כי היה ירא להנקם
בלא רעות. ויתאפק אישמוס"ר בלע"ז:

ויעבר מרדכי. על דת, להתענות ביום טוב ראשון
של פסח, שהתענה י"ד בניסן וט"ו וט"ז, שהרי
ביום י"ג נכתבו הספרים:

מלכות. בגדי מלכות. ורבותינו אמרו: שלבשתה
רוח הקדוש, כמה דאת אמר "ורוח לבשה את
עמשי":

עד חצי המלכות. דבר שהוא באמצע ובחצי
המלכות. הוא בית המקדש, שהתחילו לבנותו בימי
כדש, וחרו בו וצוה לבטל המלאכה. ואחשורוש
שעמד אחריו גם הוא בטל המלאכה. ופשוטו שכל

פרק ו

(א) בלילה ההוא נדדה שנת המלך ויאמר להביא את־ספר הזכרונות דברי הנמים ויהיו נקראים לפני המלך: (ב) וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי על־בגתנא ותלש שני סריסי המלך משמרי הסף אשר בקשו לשלח יד במלך אחשורוש: (ג) ויאמר המלך מה־נעשה יקר וגדולה למרדכי עליה ויאמרו נערי המלך משרתיו לא־נעשה עמו דבר: (ד) ויאמר המלך מי בחצר והמן בא לחצר בית־המלך התיצוֹנָה לאמר למלך לתלות את־מרדכי על־העץ אשר־הכין לו: (ה) ויאמרו נערי המלך אליו הנה המן עמד בחצר ויאמר המלך יבוא: (ו) ויבוא המן ויאמר לו המלך מה־לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו ויאמר המן בלבו למי יחפץ המלך לעשות יקר יותר ממני: (ז) ויאמר המן אל־המלך איש אשר המלך חפץ ביקרו: (ח) וביאו לבוש מלכות אשר לבשוֹ המלך וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר נתן כתר מלכות בראשו: (ט) ונתון הלבוש והסוס על־ידי־איש משרי המלך הפרתמים והלבישו את־האיש אשר המלך חפץ ביקרו והרביהו על־הסוס ברחוב העיר וקראו לפני פכה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו: (י) ויאמר המלך להמן מֶה־ קח את־הלבוש ואת־הסוס כֹּאֲשֶׁר דָּבַרְתָּ וַעֲשֵׂה־כֵן לִמְרַדְכִי הַיְּהוּדִי הַיּוֹשֵׁב בַּשָּׁעַר הַמֶּלֶךְ אֲלִיתְפֹּל דָּבָר מִכָּל אֲשֶׁר דָּבַרְתָּ: (יא) ויִקַּח הָמָן אֶת־הַלְבוּשׁ וְאֶת־הַסּוּס וילבש את־מרדכי וירכיבוֹ ברחוב העיר ויקרא לפני פכה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו: (יב) ויִשָּׁב מִרְדְּכִי אֶל־שַׁעַר הַמֶּלֶךְ וְהָמָן נִדְחָף אֶל־בֵּיתוֹ אֲבָל וְחִפּוּי רֹאשׁ: (יג) ויספר המן לרגש אשתו ולכל־אֶהְיֹוֹ את פל־אשר קרהו ויאמרו לו חכמיו ורגש אשתו אם מגרע היהודים מרדכי אשר החלית לנפל לפניו לא־תוכל לו כי־נפול תפול לפניו: (יד) עודם מדברים עמו וסריסי המלך הגיעו ויבהלו להביא את־המן אל־המשפחה אשר־עשתה אסתר:

הזכיר, שראה עינו של מלך רעה על שואמר שיתנו
הכתר בראש אדם:
וישב מרדכי. לשקו ולחננותו:

אינו נוהג לי. איני חש לכל הכבוד אשר לי:
נדדה שנת המלך. יש היה. ויש אומרים שם את
לבו על שומנה אסתר את המן שפא נתנה עיניה בו
ויהרגו:
ונתון הלבוש והסוס על ידי איש. ואת הכתר לא

פרק ז

(א) וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמֶן לִישׁוֹנוֹת עִם־אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה:
 (ב) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר גַּם בְּיוֹם הַשְּׁנִי
 בַּמִּשְׁתָּה הַזֶּה מִה־שָּׂאֵלְתָּךְ אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וּתְנֶנָּה
 לָךְ וּמִה־בִקְשֶׁתְּךָ עַד־חֲצִי הַמַּלְכוּת וְתַעֲשׂ: (ג)
 וְתַעַן אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וַתֹּאמֶר אִם־מִצְאֵתִי כֹן בַּעֲיֵיךָ
 הַמֶּלֶךְ וְאִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב תִּתְּנֵנִי־לִי נִפְשִׁי בַשָּׂאֵלְתִּי
 וְעַמִּי בִבְקִשְׁתִּי: (ד) כִּי נִמְכַּרְנוּ אֲנִי וְעַמִּי לְהַשְׁמִיד
 לְהָרוֹג וּלְאַבֵּד וְלֹאִלּוּ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת נִמְכַּרְנוּ
 הַחֲרָשְׁתִּי כִּי אֵין הַצָּר שׁוֹהַ בְּגִזְק הַמֶּלֶךְ: (ו) (ה)
 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶסְתֵּר וַיֹּשׁ וַיֹּאמֶר לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה
 מִי הוּא זֶה וְאֵי־נָה הוּא אֲשֶׁר־מִלְּאָו לְבֹו לַעֲשׂוֹת
 כֵּן: (ו) וַתֹּאמֶר־אֶסְתֵּר אִישׁ צָר וְאוֹיֵב הֵמֶן הָרַע
 הַזֶּה וְהֵמֶן נִבְעֵת מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה: (ז) וְהַמֶּלֶךְ
 קָם בַּחֲמָתוֹ מִמִּשְׁתֵּה הַזֶּה אֶל־גִּגַּת הַבַּיִת וְהֵמֶן
 עָמַד לִבְקֹשׁ עַל־נַפְשׁוֹ מֵאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה כִּי רָאָה
 כִּי־כָלְתָה אֵלָיו הָרָעָה מֵאֵת הַמֶּלֶךְ: (ח) וְהַמֶּלֶךְ
 שָׁב מִגִּגַּת הַבַּיִת וְאֶל־בַּיִת וְהֵמֶן נִלְכַּד
 עַל־הַמַּטָּה אֲשֶׁר אֶסְתֵּר עָלֶיהָ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הֲגַם
 לִקְבּוֹשׁ אֶת־הַמַּלְכָּה עַמִּי בַּבַּיִת הַדָּבָר יֵצֵא מִפִּי
 הַמֶּלֶךְ וּפְגִי הֵמֶן חָפוּ: (ט) (ט) וַיֹּאמֶר טָרְבוּנָה אֶחָד
 מִן־הַסָּרִיסִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ גַּם הִנֵּה־הָעֵץ אֲשֶׁר־עָשָׂה
 הֵמֶן לְמַרְדָּכָי אֲשֶׁר דִּבַּר־טוֹב עַל־הַמֶּלֶךְ עֲמַל בַּבַּיִת
 הֵמֶן אֲבֵה עֲמָשִׁים אֶמָּה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ תִּלְהֹו עָלָיו:
 (י) וַיִּתְּלוּ אֶת־הֵמֶן עַל־הָעֵץ אֲשֶׁר־הִכִּין לְמַרְדָּכָי
 וַתָּמָת הַמֶּלֶךְ שָׁכְכָה: (פ)

אוֹתָם לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְקָבַל הַמֶּמֶן אוֹ הַחֵיה
 אוֹתָם לַהֲיוֹת לָךְ לַעֲבָדִים הֵם וְזָרָעָם:
 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶחָד־מִסָּרִיסֵי וַיֹּאמֶר לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה. כָּל
 מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמָר: "וַיֹּאמֶר, וַיֹּאמֶר" שְׁנֵי פְעָמִים, אֵינוֹ
 אֶלָּא לְמַדְרָשׁ, וּמִדְרָשׁוֹ שֶׁל זֶה: בַּחֲחֵלָה הִיא מְדַבֵּר
 עִמָּה עַל יְדֵי שְׁלִיחַ. עַכְשָׁיו שֶׁיָּדַע שֶׁמִּמִּשְׁפַּחַת
 מְלָכִים הִיא, דִּבַּר עִמָּה הוּא בְּעֶצְמוֹ:
 כִּי כָלְתָה. וְנִמְרָה הָרָעָה וְהַשְׁוֹנָאָה וְהַנִּקְמָה:
 וְהֵמֶן נָפַל. הַמִּלְאָךְ דִּחְפּוֹ:

אֲשֶׁר הַחֲלוֹת לִנְפֹל וְגו'. אִמָּרָה: אִמָּרָה זֶה נִמְשָׁלוֹ
 לְכֹוֹכְבִּים וְלַעֲפָר. כְּשֶׁהֵם יוֹרְדִים יוֹרְדִים עַד לַעֲפָר,
 וְכִשְׁהֵם עוֹלִים עוֹלִים עַד לַרְקִיעַ וְעַד הַכּוֹכְבִּים:
 תִּתֵּן לִי נִפְשִׁי. שֶׁלֹּא אֶהְרֹג בְּשִׁלְשָׁה עֶשְׂרֵי בְּאֶדֶר
 שֶׁנֶּאֱמָר וְזֶרַח הָרָגָה עַל עַמִּי וּמִלְחָמָה:
 כִּי אֵין הַצָּר שׁוֹהַ בְּגִזְק הַמֶּלֶךְ. אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ בְּגִזְק
 הַמֶּלֶךְ שֶׁאֵלּוּ דָרָךְ אֶחָד הַנֶּאֱמָר, הִיא לֹו לֹוּמֶר: מְכַר

פרק ח

בני הרמקים: (יא) אֲשֶׁר נָתַן הַמֶּלֶךְ לַיהוּדִים
 אֲשֶׁר בְּכַל־עִיר וְעִיר לְהַקְהִיל וְלַעֲמֹד עַל־נַפְשָׁם
 לְהַשְׁמִיד וְלַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת־כָּל־חַיִּיל עַם וּמְדִינָה
 הַצָּרִים אֲתָם טָף וְנָשִׁים וְשָׁלָלָם לְבָז: (יב)
 בְּיוֹם אֵהָד בְּכַל־מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר שֹׁנוֹשׁ בְּשִׁלוּשָׁה
 עָשָׂר לַחֹדֶשׁ שְׁנִים־עָשָׂר הוּא־חֹדֶשׁ אֲדָר: (יג)
 פִּתְשָׁנוּ הַכְּתָב לְהַגָּתוֹ דָּת בְּכַל־מְדִינָה וּמְדִינָה גְלוּי
 לְכָל־הָעַמִּים וְלַהֲיוֹת הַיהוּדִים [הַיהוּדִים] עֲתוּדִים
 [עֲתִידִים] לַיּוֹם הַזֶּה לְהַנָּקֵם מֵאִי־בִיָּהֶם: (יד)
 הָרָצִים רַכְבִּי הָרַכֵּשׁ הָאֲשִׁשְׁתָּרָנִים יֵצְאוּ מִבְּהֵלִים
 וּדְחוּפִים בְּדָבָר הַמֶּלֶךְ וְהַגָּת נִתְּנָה בְּשׁוֹשׁוֹן הַבִּיָּה: (טו)
 (טו) וּמֶרְדֳּכַי יָצָא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלִבּוֹשׁ
 מַלְכוּת תְּכֵלֶת וְחֹזֶר וְנִשְׁטַרְט זָהָב גְּדוּלָּה וּמַכְרִיד
 בְּזֶזַע וְאַרְגָּמָן וְהָעִיר שׁוֹשׁוֹן צִהָלָה וּשְׂמָחָה: (טז)
 לַיהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וּשְׂמָחָה וְשִׁשׁוֹן וִיקָר: (יז)
 וּבְכַל־מְדִינָה וּמְדִינָה וּבְכַל־עִיר וְעִיר מְקוֹם אֲשֶׁר
 דָּבַר־הַמֶּלֶךְ וְנָתַן מַגִּיעַ שְׂמָחָה וְשִׁשׁוֹן לַיהוּדִים
 מִשְׁתָּה וְיוֹם טוֹב וְרַבִּים מַעֲמֵי הָאָרֶץ מִתְּהִלָּה
 כִּי־נִפְלַח פַּסְדֵּי־הַיהוּדִים עָלֵיהֶם:

(א) בְּיוֹם הַהוּא נָתַן הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־נִשְׁנוֹשׁ לְאַסְתֵּר
 הַמַּלְכָּה אֶת־בֵּיתָהּ הָמָן צָרֵר הַיהוּדִים [הַיהוּדִים]
 וּמֶרְדֳּכַי גָּבַל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ כִּי־הִגִּידָה אֲסְתֵּר מַה
 הוּא־לָּהּ: (ב) וְיִסַּר הַמֶּלֶךְ אֶת־טַבְעָתוֹ אֲשֶׁר הָעֵבִיר
 מִהֶמָּן וַיִּתְּנָהּ לְמֶרְדֳּכַי וַתֵּשֶׂם אֲסְתֵּר אֶת־מֶרְדֳּכַי
 עַל־בֵּית הָמָן: (ג) וְהַסֹּפֵר אֲסְתֵּר וְהַדְּבָר
 לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַפֶּל לִפְנֵי רַגְלָיו וְהַכָּנָה וְהַתְּשׁוּבָה־לוֹ
 לְהָעֵבִיר אֶת־רַעַת הָמָן הָאֲנִי וְאֵת מִחְשַׁבְתּוֹ
 אֲשֶׁר חָשַׁב עַל־הַיהוּדִים: (ד) וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ
 לְאַסְתֵּר אֶת שְׂרָבֶט הַזָּהָב וַתָּקֶם אֲסְתֵּר וַתַּעֲמֹד
 לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: (ה) וַתֹּאמֶר אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב
 וְאִם־מִצָּאִיתִי כֹן לִפְנָיו וְכִשֶּׁר הַדְּבָר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ
 וְטוֹבָה אֲנִי בְּעִינָיו יִכְתֹּב לְהָשִׁיב אֶת־הַסְּפָרִים
 מִחְשַׁבְתּוֹ הָמָן בְּרִישׁתָּא הָאֲנִי אֲשֶׁר כָּתַב לְאַבֵּד
 אֶת־הַיהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל־מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ: (ו) כִּי
 אֵיכָכָה אוֹכַל־וְרָאִיתִי בְּרָעָה אֲשֶׁר־מִצָּא אֶת־עַמִּי
 וְאֵיכָכָה אוֹכַל־וְרָאִיתִי בְּאֶבְדֹן מוֹלַדְתִּי: (ז)
 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־נִשְׁנוֹשׁ לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה וּלְמֶרְדֳּכַי
 הַיהוּדִי הַזֶּה בֵּית־הָמָן נִתְּתִי לְאַסְתֵּר וְנָתַן תְּלוּ
 עַל־הַעֵץ עַל־אֲשֶׁר־שָׁלַח יָדוֹ בַּיהוּדִים [בַּיהוּדִים]:
 (ח) וְאַתָּם כְּתֹבוּ עַל־הַיהוּדִים כְּטוֹב בְּעִינֵיכֶם
 בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ וְחַתְּמוּ בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ כִּי־כָתַב
 אֲשֶׁר־נִכְתַּב בְּשֵׁם־הַמֶּלֶךְ וְנִחְתְּמוּ בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ
 אִין לְהָשִׁיב: (ט) וַיִּקְרָאוּ סִפְרֵי־הַמֶּלֶךְ בְּעֵת־הַהִיא
 בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי הוּא־חֹדֶשׁ סִינֹן בְּשִׁלוּשָׁה וְעֶשְׂרִים
 בּוֹ וַיִּכְתַּב בְּכָל־אֲשֶׁר־צִוָּה מֶרְדֳּכַי אֱלֹהֵי־הַיהוּדִים
 וְאֵל הָאֲשִׁשְׁתָּרָנִים וְהַפְּחוֹת וְשָׂרֵי הַמְּדִינוֹת אֲשֶׁר
 מִתְּהִי וְעַד־כּוֹשׁ שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה מְדִינָה
 וּמְדִינָה כְּכַתְּבָהּ וְעַם וְעַם פִּלְשֶׁתִּי וְאֱלֹהֵי־הַיהוּדִים
 כְּכַתְּבָם וְכָל־שְׁנֵי: (י) וַיִּכְתֹּב בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ
 אֲשֶׁר־נִשְׁנוֹשׁ וְנִחְתְּמוּ בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח סִפְרִים
 בְּיַד הָרָצִים בְּסוּסִים רַכְבִּי הָרַכֵּשׁ הָאֲשִׁשְׁתָּרָנִים

כְּכַתְּבָהּ. בְּאוֹתִיּוֹת שְׁלָה:
 בְּיַד הָרָצִים. וּכְבִּי סוּסִים שִׁצְאוּ לָהֶם לְרוּץ:
 וְשָׁלָלָם לְבָז. כְּאֲשֶׁר נִכְתַּב בְּרָאשׁוֹנוֹת וְהֵם בְּבִזָּה לֹא
 שָׁלְחוּ אֶת יָדָם, שֶׁהָרָאוּ לְכָל שְׁלָא וְנִעֲשָׂה לָשֵׁם מִמּוֹן:

פִּתְשָׁנוּ. אֲגָרַת מִפְּרֹשׁ:
 מִבְּהֵלִים. מִמְּהָרִים אוֹתָם לַעֲשׂוֹת מְהֵרָה, לִפִּי
 שְׁלָא הָיָה לָהֶם פְּנֵא, שֶׁהָיָה לָהֶם לְהַקְדִּים רָצִים
 הָרָאשׁוֹנִים לְהַעֲבִידָם:
 וּמַכְרִיד בּוּץ. מַעֲטָה בּוּץ, מְלִית הָעֲשׂוֹי לְהַתְעַמֵּף:

גַּם הָיָה הָעַץ. "גַּם" רַעַת אַחֲרַת עֲשָׂה שֶׁהָכִין הָעַץ
 לְחִלּוֹת אוֹהֲבוֹ שֶׁל מֶלֶךְ שֶׁהִצִּיל הַמֶּלֶךְ מִסַּם הַמָּוֶת:
 מַה הוּא לָהּ. אֵיךְ הוּא קְרוֹב לָהּ:
 לְהַעֲבִיר אֶת רַעַת הָמָן. שְׁלָא חֲתָקִים נִעֲצְחוּ הָרַעָה:
 הָיָה בֵּית הָמָן וּגו'. וּמַעֲטָה הֵכַל רוֹאִים שְׂאֵנִי חִפֵּץ
 בָּכֶם, וְכָל מַה שֶׁתֹּאמְרוּ יֵאֱמִינוּ הֵכַל שְׂמֵאֲתִי הוּא.
 לִפְיָכָה. אִין צָרִיכִין אֲתָם לְהַשְׁכִּיחַ, אֵלֶּא "כְּתָבוּ"
 סִפְרִים אַחֲרִים "כְּטוֹב בְּעִינֵיכֶם":
 אִין לְהַשְׁכִּיחַ. אִין נֶאֱחָה לְהַשְׁכִּיחַ וְלַעֲשׂוֹת כְּתַב הַמֶּלֶךְ
 בְּזִינִף:

פרק ט

לא שִׁלְחוּ אֶת־יָגֶדִים: (טז) וּשְׂאֵר הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּמִדְיָנוֹת הַמֶּלֶךְ נִקְהְלוּ וַיַּעֲמֵד עֲלֵינִפְשָׁם וַיִּזְחַל מֵאִיבֵיהֶם וַהֲרֵג בְּשִׁנְאֵיהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁבָעִים אָלֶף וּבִכְזָה לֹא שִׁלְחוּ אֶת־יָגֶדִים: (יז) בְּיוֹם־שִׁלְשָׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר וַזֶּה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בּוֹ וַעֲשֵׂה אִתּוֹ יוֹם מִשְׁתֶּה וּשְׂמֵחָה: (יח) וַהֲיִהוּדִים [וַיְהִי־הָיָה] אֲשֶׁר־בְּשׁוּשָׁן נִקְהְלוּ בִשְׁלֹשָׁה עָשָׂר בּוֹ וּבְאַרְבָּעָה עָשָׂר בּוֹ וַזֶּה בְּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ וַעֲשֵׂה אִתּוֹ יוֹם מִשְׁתֶּה וּשְׂמֵחָה: (יט) עַל־כֵּן הַיְּהוּדִים הִפְרוּיִם [הַפְּרוּיִם] הַיְּשִׁבִים בְּעָרֵי הַפְּרוּזֹת עָשִׂים אֶת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר שְׂמֵחָה וּמִשְׁתֶּה וְזֶה טוֹב וּמִשְׁלוֹם מְנוּחַ אִישׁ לְרַעְיוֹ: (פ) (כ) וַיִּקְרָב מֶרְכָּזִי אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁלַח סִפְרִים אֶל־כָּל־הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל־מִדְיָנוֹת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֶרְשׁ הַקְּרוֹבִים וְהָרְחוֹקִים: (כא) לְקִים עֲלֵיהֶם לַהֲיוֹת עָשִׂים אֶת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר וְיוֹם־חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ בְּכָל־שָׁנָה וְשָׁנָה: (כב) כִּי־מִיָּם אֲשֶׁר־נָחֲנוּ בָהֶם הַיְּהוּדִים מֵאִיבֵיהֶם וַהֲחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נִקְהַל לָהֶם מִגִּזְלֵי לְשִׁמְחָה וּמִצָּבֵל לַיּוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתֶּה וּשְׂמֵחָה וּמִשְׁלוֹם מְנוּחַ אִישׁ לְרַעְיוֹ וּמִמְנוּחַ לְאֲבִיּוֹנִים: (כג) וְקָבַל הַיְּהוּדִים אֶת אֲשֶׁר־הִתְחַלּוּ לַעֲשׂוֹת וְאֶת אֲשֶׁר־קָרָב מֶרְכָּזִי אֲלֵיהֶם: (כד) כִּי הָיוּ בְּיוֹם־הַמִּדְּמָה הָאֵלֶּה צָרָה כָּל־הַיְּהוּדִים חֹשֶׁב עַל־הַיְּהוּדִים לְאַבְדָּם וְהַפִּיל פֹּה הוּא הַגּוֹרֵל לְהָסֵם וּלְאַבְדָּם: (כה) וּבִבְאֵה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אֲמַר עַם־הַסֵּפֶר יָשׁוּב מִחֻשְׁבָּתוֹ הִרְעָה אֲשֶׁר־חֹשֶׁב עַל־הַיְּהוּדִים עַל־רָאשָׁיו וְתָלוּ אִתּוֹ וְאֶת־כִּנּוּי עַל־הָעַץ: (כו) עַל־כֵּן קָרָא לַיָּמִים הָאֵלֶּה פּוּרִים עַל־שֵׁם הַפֹּה עַל־כֵּן עַל־כָּל־דְּבָרֵי הָאֲהָרָה הַזֹּאת וּמִה־רָצוֹ עַל־כָּכָה וְמִה־הֵגִיעַ אֲלֵיהֶם: (כז) קִיְּמוּ וְקָבַל [וְקָבְלוּ] הַיְּהוּדִים וַעֲלִיָּהֶם וַעֲלֵי־זֶרְעָם

(א) וּבְשָׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ הוּא־חֹדֶשׁ אֲדָר בִּשְׁלוּשָׁה עָשָׂר יוֹם בּוֹ אֲשֶׁר הֵגִיעַ דְּבַר־הַמֶּלֶךְ וַתָּדוּ לַהֲעֲשׂוֹת בְּיוֹם אֲשֶׁר שָׁכְרוּ אִיבֵי הַיְּהוּדִים לְשָׁלוֹם בָּהֶם וַנִּהְיֶה הוּא אֲשֶׁר יִשְׁלָטוּ הַיְּהוּדִים הֵמָּה בְּשִׁנְאֵיהֶם: (ב) נִקְהְלוּ הַיְּהוּדִים בְּעָרֵיהֶם בְּכָל־מִדְיָנוֹת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֶרְשׁ לְשָׁלֹם לְדַבֵּר בְּמִבְקָשֵׁי הָרַעַם וְאִישׁ לֹא־עָמַד לִפְנֵיהֶם כִּי־נִפְל פָּתָחם עַל־כָּל־הָעַמִּים: (ג) וְכָל־שָׂרֵי הַמִּדְיָנוֹת וְהָאֲחַשְׁוֶרְפָּנִים וְהַפְּחוֹת וְעַשֵׂי הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ מְנַשְׂאִים אֶת־הַיְּהוּדִים כִּי־נִפְל פְּסֶד־מֶרְכָּבִי עֲלֵיהֶם: (ד) כִּי־גָדוֹל מֶרְכָּבִי בְּבֵית הַמֶּלֶךְ וְשִׁמְעוֹ הוֹלָה בְּכָל־הַמִּדְיָנוֹת כִּי־הָאִישׁ מֶרְכָּבִי הוֹלָה וְגָדוֹל: (ה) וַיָּבִיאוּ הַיְּהוּדִים בְּכָל־אֲבִיבֵיהֶם מִפְת־תֶּרֶב וְהֶרֶג וְאַבְדָּן וַיַּעֲשׂוּ בְּשִׁנְאֵיהֶם כַּרְצוֹנָם: (ו) וּבְשׁוּשָׁן הַבִּירָה הָרְגוּ הַיְּהוּדִים וְאַבְדוּ חֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ: (ז) וְאֶת וַיִּרְשָׁנָתָהּ וְאֶת וַיִּלְפֹּן וְאֶת וַאֲסִפְתָּהּ: (ח) וְאֶת וַפֹּרְתָהּ וְאֶת וַאֲדֹלָא וְאֶת וַאֲרִידָתָהּ: (ט) וְאֶת וַפְּרַמְשֵׁתָהּ וְאֶת וַאֲרִיִּי וְאֶת וַאֲרִיִּי וְאֶת וַיִּזְחַל: (י) עָשְׂתָה בְּנֵי הָמֶן בְּיָהֱמָתָהּ צָרָה הַיְּהוּדִים הִרְגוּ וּבִכְזָה לֹא שִׁלְחוּ אֶת־יָגֶדִים: (יא) בְּיוֹם הַזֶּה בָּא מִסְפֵּר הַהֲרוּגִים בְּשׁוּשָׁן הַבִּירָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: (יב) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר הַמִּלְכָּה בְּשׁוּשָׁן הַבִּירָה הִרְגוּ הַיְּהוּדִים וְאַבְדוּ חֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ וְאֶת עֲשָׂרָה בְּגִי־הָמֶן בְּשָׂאֵר מִדְיָנוֹת הַמֶּלֶךְ מִה־עָשָׂה וּמִה־שָׁאֲלָתָהּ וַיִּגְמְלוּ לָהּ וּמִה־בִּקְשָׁתָהּ עוֹד וְתַעֲשֶׂה: (יג) וְהָאִמֶר אֲסִתֵּר אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יִגְמַל גַּם־מִחֵר לַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּשׁוּשָׁן לַעֲשׂוֹת כְּדַת הַיּוֹם וְאֶת עֲשָׂרָה בְּגִי־הָמֶן יִתְּלוּ עַל־הָעֵץ: (יד) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַהֲעֲשׂוֹת כֹּן וְתִגְמְלוּ דָּת בְּשׁוּשָׁן וְאֶת עֲשָׂרָה בְּגִי־הָמֶן תָּלוּ: (טו) וַיִּקְהְלוּ הַיְּהוּדִים [הַיְּהוּדִים] אֲשֶׁר־בְּשׁוּשָׁן גַּם בְּיוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר וַיִּהְיֶה בְּשׁוּשָׁן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וּבִכְזָה

מִחֵי־הַיָּדִים. מִחֵי־הַיָּדִים: וְעַשֵׂי הַמְּלָאכָה. אוֹתָם שֶׁהָיוּ מְנִיִּים לַעֲשׂוֹת צָרָכִי הַמֶּלֶךְ: וְעֲשָׂרָה בְּנֵי הָמֶן. רִאשֵׁי בְּסֹדֶר עוֹלָם אֵלֵינוּ שְׁכַחְבוּ שְׂמִינָה עַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם כְּמוֹ שְׁכַחְבוּ בְּסֹדֶר עוֹלָם וּבְמִלְכּוֹת אֲחַשְׁוֶרְשׁ בְּחֻמַּת מִלְכּוֹת כְּתוּב שְׂמִינָה עַל יְשִׁבֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם. וְזֶה הָיָה הַשְׂמִינָה כְּכַסֵּל הַעוֹלָם מִן הַגּוֹלָה בִּימֵי כּוֹרֶשׁ, שֶׁהִתְחִילוּ לִבְנוֹת אֶת הַבֵּית וְהִלְשִׁינוּ עֲלֵיהֶם הַכּוֹתִים וְהַחֲדִילוּם וּכְשִׁמַּח כּוֹרֶשׁ וְקָלָךְ אֲחַשְׁוֶרְשׁ וְהַתְּנַשָּׂא הָמֶן, דָּגַן

שֶׁלֹא יַעֲסֹק אוֹתוֹ שְׁבִירֵשׁוֹלִים בְּבִנְיָן וְשִׁלְחוּ בָשָׂם אֲחַשְׁוֶרְשׁ לְשׂוֹר עֲבַד הַנֶּהָר לְבַשְׁלוֹ: וְאֶת עֲשָׂרָה בְּנֵי הָמֶן יִתְּלוּ עַל הָעֵץ. אוֹתוֹ שְׁנֵה־רֹגוֹ: וְתִגְמְלוּ דָּת. נִגְדוּ חֵק מֵאֵת הַמֶּלֶךְ: הַפְּרוּיִם. שְׂאִיִּים וְיִשְׁבִּים בְּעָרֵי חוּמָה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, וּמִסְפִּין חוּמָה בְּמֵי כְּשׁוּשָׁן. וְהָקִיז הוּא צָרִיד שֶׁהָיָה מִימֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹחַ. כִּי דָרְשׁוּ וְלִמְדוּ רַבּוֹתֵינוּ: וַיִּקְרָב מֶרְכָּבִי. הָיָה הַמֶּלֶךְ הַזֶּה כְּמוֹת שְׂמִינָה: כִּי הָמֶן בֶּן הַמֶּדְתָּה. חֹשֶׁב לְהָסֵם וּלְאַבְדָּם: וּבִבְאֵה. אֲסִתֵּר אֵל הַמֶּלֶךְ לְהִתְחַנֵּן לוֹ:

וְעַל כָּל־הַנָּלִיךְ עָלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבֹר לַהֲיוֹת עֲשִׂים
 אֶת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה בְּכַתְּבָם וּכְזִמְנָם בְּכָל־שָׁנָה
 וְשָׁנָה: (כח) וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה בְּנִכְרִים וְנַעֲשִׂים
 בְּכָל־דָּוָר וְדָוָר מִשְׁפָּחָהּ וּמִשְׁפָּחָהּ מִדִּינָהּ וּמִדִּינָהּ
 וְעִיר וְעִיר וַיְמִי הַפּוֹרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבֹרוּ מִתּוֹךְ
 הַיְּהוּדִים וְזָכְרָם לֹא־יִסּוּף מִזֶּרְעָם: (ס) (כט)
 וְתִכְתֹּב אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה בַת־אַבְדִּיתָיִל וּמֶרְדֵּכִי הַיְּהוּדִי
 אֶת־כָּל־תִּקְוָה לְקַיָּם אֶת אֲגַרֶת הַפּוֹרִים הַזֹּאת
 הַשְּׁנִית: (ל) וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל־כָּל־הַיְּהוּדִים
 אֶל־שֹׁבַע וְעֲשָׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה מַלְכוּת אַחַשְׁוֶרוּשׁ
 דְּבָרֵי שְׁלוֹם וְאַמֶּת: (לא) לְקַיָּם אֶת־יָמֵי הַפּוֹרִים
 הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם כְּאִשְׁרֵי קַיָּם עָלֵיהֶם מֶרְדֵּכִי הַיְּהוּדִי
 וְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה וְכֹאשֶׁר קִיְּמוּ עַל־נַפְשָׁם וְעַל־זֶרְעָם
 דְּבָרֵי הַצִּמּוֹת וְזִעְקָתָם: (לב) וּמֵאֲמָר אֶסְתֵּר קַיָּם
 דְּבָרֵי הַפּוֹרִים הָאֵלֶּה וְנִכְתֹּב בַּסֵּפֶר: (פ)

אֶת כָּל תִּקְוָה. תִּקְוָה שֶׁל גִּס, שֶׁל אַחַשְׁוֶרוּשׁ וְשֶׁל
 הַמֶּן וְשֶׁל מֶרְדֵּכִי וְשֶׁל אֶסְתֵּר:

עַל כֵּן עַל כָּל דְּבָרֵי הָאֲגַרֶת הַזֹּאת. נִקְבְּעוּ הַיָּמִים
 הָאֵלֶּה וּלְכָךְ נִכְתְּבָה לְדַעַת דּוֹרוֹת הַבָּאִים:
 הַנָּלִיךְ עָלֵיהֶם. גִּרִּים הַעֲתִידִים לַהֲתַגְיֵר:
 בְּקִרְיָא הַמְּנִלָּה:

פרק י

(א) וַיִּשֶׁם הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרֶשׁ [אַחַשְׁוֵרוּשׁ ו] מֶסַע
 עַל־הָאָרֶץ וְאֵי הַיָּם: (ב) וְכָל־מַעֲשֵׂה תַקְפוֹ
 וַיְבַרְתּוּ וּפְרִשְׁתָּ גִזְלַת מֶרְדֵּכָי אֲשֶׁר גָּדְלוֹ הַמֶּלֶךְ
 הָלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי

מְדֵי וּפְרָס: (ג) כִּי ו מֶרְדֵּכָי הִיהוּדִי מִשְׁנֵה לַמֶּלֶךְ
 אַחַשְׁוֵרוּשׁ וַיְבַרְשׁ לַיהוּדִים וְרָצִי לְרֹב אֶתְּמוֹ דְּבַר
 טוֹב לַעֲמֹ וְדִבֵּר שְׁלוֹם לְכָל־זָרְעוֹ:

הדור לקבועה ולכתב ספר זה עם שאר הכתובים.
 וזהו "וּכְתָב בַּסֵּפֶר":

ומאמר אסתר קים וגו'. אסתר בקשה מאת חכמי

לְרֵב אָחִיו. וְלֹא לְכָל אָחִיו, מִלְמַד שֶׁפָּרְשׁוּ מִמֶּנּוּ
מִקְצַת סִנְהֶדְרִין, לְפִי שֶׁנֶּעֱשֶׂה קְרוֹב לְמִלְכוּת וְהָיָה
בְּטַל מִתְלַמְּדוֹ:

משנה מגילה

פרק א

(א) מגילה נקראת באחד עשר בשנים עשר. בשלשה עשר. בארבעה עשר. בחמשה עשר. לא פחות ולא יותר. כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון. קורין בחמשה עשר. כפרים ועיירות גדולות. קורין בארבעה עשר. אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה:

(1) The Megillah is read on the eleventh, the twelfth, the thirteenth, the fourteenth, and the fifteenth [of Adar], never earlier and never later. Cities which have been walled since the days of Joshua ben Nun read on the fifteenth; villages and large towns read on the fourteenth, Except that villages move the reading up to the day of gathering.

(ב) כיצד. חל להיות יום ארבעה עשר בשני. כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום. ומוקפות חומה למחר. חל להיות בשלישי או ברביעי כפרים מקדימין ליום הכניסה. ועיירות גדולות קורין בו ביום. ומוקפות חומה למחר. חל להיות בחמישי. כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום. ומוקפות חומה למחר. חל להיות ערב שבת. כפרים מקדימין ליום הכניסה. ועיירות גדולות ומוקפות חומה קורין בו ביום. חל להיות בשבת. כפרים ועיירות גדולות מקדימין וקורין ליום הכניסה. ומוקפות חומה למחר. חל להיות אחר השבת כפרים מקדימין ליום הכניסה. ועיירות גדולות קורין בו ביום. ומוקפות חומה למחר:

(2) How so? If the fourteenth [of Adar] falls on Monday, the villages and large towns read on that day and the walled places on the next day. If it falls on Tuesday or on Wednesday, the villages move the reading up to the day of gathering, the large towns read on that day, and the walled places on the next day. If it falls on Thursday, the villages and large towns read on that day and the walled places on the next day. If it falls on Friday, the villages move the reading up to the day of gathering and the large towns and walled places read on that day. If it falls on Shabbat, the villages and large towns move the reading up to the day of gathering, and the walled places read on the next day. If it falls on Sunday, the villages move the reading up to the day of gathering, the large towns read on that day, and the walled cities on the day following.

(ג) איזו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנים. פחות מכאן הרי זה כפר. באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין. אבל זמן עצי כהנים. ותשעה באב. חגיגה. והקהל. מאחרין ולא מקדימין. אף על פי שאמרו מקדימין ולא מאחרין. מותרין בהספד ובתעניות ומתנות לאביונים. אמר רבי יהודה אימתי מקום שנכנסין בשני ובחמישי. אבל מקום שאין נכנסין לא בשני ולא בחמישי. אין קורין אותה אלא בזמנה:

(3) What is considered a large town? One which has in it ten idle men. One that has fewer is considered a village. In respect of these they said that they should be moved up but not postponed. But with regard to the bringing the wood for the priests, the [fast of] Tisha B'Av, the hagigah, and assembling the people they postpone [until after Shabbat] and they do not move them up. Although they said that they should be moved up but not postponed, it is permissible to mourn, to fast, and to distribute gifts to the poor [on these earlier days]. Rabbi Judah said: When is this so? In a place where people gather on Mondays and Thursdays, but in places where people do not gather on Mondays and Thursdays, the Megillah is read only on its proper day.

(ד) קראו את המגילה באדר הראשון. ונתעברה השנה. קורין אותה באדר שני. אין בין אדר הראשון. לאדר השני. אלא קריאת המגילה ומתנות לאביונים:

(4) If they read the Megillah during the first Adar and the year was intercalated (a month was added), it is read again in the second Adar. There is no difference between the first Adar and the second Adar except the reading of the Megillah and the giving of gifts to the poor.

(ה) אין בין יום טוב לשבת. אלא אוכל נפש בלבד. אין בין שבת ליום הכפורים. אלא שזה זדונו בידי אדם. וזה זדונו בכרת:

(5) There is no difference between Shabbat and Yom Tov except the preparation of food. There is no difference between Shabbat and Yom HaKippurim except that the deliberate violation of the one is punished by a human court and the deliberate violation of the other by karet.

(ו) אין בין המודר הנאה מחבירו למודר ממנו מאכל. אלא דריסת הרגל. וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש. אין בין נדרים לנדבות. אלא שהנדרים חייב באחריותן. ונדבות. אינו חייב באחריותן:

(6) There is no difference between one who is prohibited by vow from benefiting from his fellow and one who is prohibited by vow from [benefiting from] his food, except in the matter of setting foot [on his property] and of vessels which are not used for [preparing] food. There is no difference between vowed offerings and freewill-offerings except that he is responsible for vowed offering but not responsible for freewill-offerings.

(ז) אין בין זב הרואה שתי ראיות. לרואה שלש. אלא קרבן. אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט. אלא פריעה ופרימה. אין בין טהור מתוך הסגר. לטהור מתוך החלט. אלא תגלחת וצפרים:

(7) There is no difference between a zav who sees [genital discharge] twice and one who sees three, except the sacrifice. There is no difference between a metzora who is under observation and one declared to be a definite metzora except the disheveling of hair and tearing the clothes. There is no difference between a metzora who has been declared clean after being under observation and one who has been declared clean after having been a definite metzorah except shaving and [sacrificing] the birds.

(ח) אין בין ספרים לתפילין ומזוזות. אלא שהספרים נכתבין בכל לשון. ותפילין ומזוזות אינן נכתבות אלא אשורית. רבן שמעון בן גמליאל אומר. אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יונית:

(8) There is no difference between scrolls [of the Tanakh] and tefillin and mezuzahs except that scrolls may be written in any language whereas tefillin and mezuzahs may be written only in Assyrian. Rabban Shimon ben Gamaliel says that scrolls [of the Tanakh] were permitted [by the sages] to be written only in Greek.

(ט) אין בין כהן משוח בשמן המשחה. למרובה בגדים. אלא פר הבא על כל המצות. אין בין כהן משמש לכהן שעבר. אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה:

(9) There is no difference between a priest anointed with the oil of anointment and one who [only] wears the additional garments except for the bull which is offered for the [unwitting transgression of] any of the commandments. There is no difference between a serving [high] priest and one whose time has passed except the bull of Yom HaKippurim and the tenth of the ephah.

(י) אין בין במה גדולה לבמה קטנה. אלא פסחים. זה הכלל כל שהוא נידר ונידב. קרב בבמה. וכל שאינו לא נידר ולא נידב. אינו קרב בבמה:

(10) There is no difference between a great altar and a small altar except for the pesach offering. This is the general principle: any animal which can be brought as a vow-offering or a freewill offering may be brought on a [small] altar, any animal which is not the object of a vow or a freewill-offering may not be brought on a [small] altar.

(יא) אין בין שילה לירושלם. אלא שבשילה אוכלים קדשים קלים. ומעשר שני. בכל הרואה. ובירושלים לפנים מן החומה. וכאן וכאן קדשי קדשים נאכלים לפנים מן הקלעים. קדושת שילה יש אחריה היתר. וקדושת ירושלים אין אחריה היתר:

(11) There is no difference between Shiloh and Jerusalem except that in Shiloh sacrifices of lesser sanctity and second tithe could be eaten anywhere within sight [of the town], whereas in Jerusalem [they had to be eaten] within the walls. In both places the most holy sacrifices were eaten within the curtains. After the sanctification of Shiloh there is permission [for altars], but after the sanctification of Jerusalem there is no such permission.

ברטנורא על משנה מגילה

מגילה נקראת באחד עשר בשנים עשר. פעמים בזה ופעמים בזה כדמפרש ואזיל:

חל להיות. י"ד. בע"ש. עיירות ומוקפין קורין בו ביום, שאין קריאת מגילה בשבת, גזירה שמא ימלנה בידו ויעבירוה ד' אמות ברשות הרבים, ואם יאחרנה עד אחד בשבת הוה ליה י"ו, ואמר קרא ולא יעבור. ואע"פ שבני הכרכים קורין המגילה ב"ד כשחל מ"ו להיות בשבת, מ"מ אין קורין ויבא עמלק אלא בשבת שהוא יום מ"ו, ומפסידין פקדתי, ושואלין ודורשין בהלכות פורים כל אותה שבת. וסעודת פורים אית דאמרי דעבדי לה ביום י"ד שבו קורין את המגילה, ואית דאמרי דמאחרין אותה לאחר השבת. והכי משמע בירושלמי דסעודת פורים שחל להיות בשבת מאחרין ולא מקדימין. ולכ"ע אין עושים אותה בשבת:

עשרה בטלנין. של בית הכנסת, שבטלים ממלאכתן ונוזנים משל צבור כדי להיות מצויין תמיד בשעת התפילה בבהכ"נ:

אין בין אדר ראשון לאדר שני וכו' הכי קאמר אין בין ארבעה עשר וחמשה עשר של אדר ראשון לארבעה עשר וחמשה עשר של אדר שני, אלא מקרא מגילה ומתנות לאביונים, הא לענין הספד ותענית זה זה עוין:

אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד. מתניתין ב"ש היא [ביצה יב.]. דאמרי אין מוציאין את הקטן ולא את הלולב ולא את הס"ת לרשות הרבים כיון שאין בהם צורך אוכל נפש. ואין כן הלכה אלא כדברי בית הלל דאמרי מתוך שהותרה הוצאה לצורך אכילה הותרה נמי שלא לצורך אכילה. ואיכא נמי מילי אחרינא שאסורים בשבת ומותרים ביו"ט אע"פ שאינם צורך אוכל נפש, כגון משילין פירות דרך ארובה ביו"ט, אבל לא בשבת:

אין בין המודר הנאה. אין מודר הנאה חמור ממודר מאכל אלא דריסת הרגל, שמודר הנאה אסור לו ליכנס בתוך שלו ומודר מאכל מותר:

שתי ראיות. בין ביום א' בין בשני ימים רצופים. וכן ג' ראיות בין ביום א' בין בג' ימים רצופים, או ב' ביום א' וא' למחר:

ונכתבין בכל לשון. בכתב של כל אומה ובלשון של כל אומה:

למרובה בבגדים. כהנים שעשמשו בבית שני, ואף בבית ראשון מן יאשיהו ואילך שנגזרה צלוחית של שמן המשחה בימיו, ולא היו כהנים גדולים אלא בלבישת הבגדים בלבד:

אין בין במה גדולה. בשעת היתר הבמות מיידי. במה גדולה היא במת צבור שהיתה בנוב וגבעון:

בכל הרואה. בכל מקום שיכול לראות משם את שילה:

פרק ב

(א) הקורא את המגילה למפרע לא יצא. קראה על פה. קראה תרגום. בכל לשון. לא יצא. אבל קורין אותה ללועזות בלעז. והלועז ששמע אשורית יצא:

(1) If one reads the Megillah out of order, he has not fulfilled his obligation. If he reads it by heart, if he reads it in a translation [targum], or in any other language, he has not fulfilled his obligation. But they may read it to those who do not understand Hebrew in a language other than Hebrew. One who doesn't understand Hebrew who heard it in Assyrian [Hebrew], has fulfilled his obligation.

(ב) קראה סירוגין ומתנמנם יצא. היה כותבה. דורשה ומגיהה. אם כיון לבו יצא. ואם לאו לא יצא. היתה כתובה בסם. ובסיקרא. ובקומוס ובקנקנתום. על הנייר. ועל הדפתרא. לא יצא. עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו:

(2) If one reads it with breaks, or naps [in between readings], he has fulfilled his obligation. If he was copying it, explaining it or correcting [a scroll of Esther], if he directed his heart, he has fulfilled his obligation, but if not, he has not fulfilled his obligation. If it was written with arsenic, with red chalk, with gum or with sulfate of copper, or on paper or on scratch paper, he has not fulfilled his obligation, unless it is written in Assyrian on parchment and in ink.

(ג) בן עיר שהלך לכרך. ובן כרך שהלך לעיר. אם עתיד לחזור למקומו. קורא כמקומו. ואם לאו קורא עמהן. ומהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו. רבי מאיר אומר כולה. רבי יהודה אומר מאיש יהודי. רבי יוסי אומר מאחר הדברים האלה:

(3) A resident of a town who has gone to a walled city or a resident of a walled city who has gone to a town, if he is to return to his own place he reads according to the rule of his own place, and if not reads with them. From where does a man read the Megillah and thereby fulfill his obligation? Rabbi Meir says: all of it. Rabbi Judah says: from “There was a Jew” (Esther 2:5). Rabbi Yose says: from “After these things” (Esther 3:1).

(ד) הכל כשרין לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן. רבי יהודה מכשיר בקטן. אין קורין את המגילה. ולא מלין. ולא טובלין. ולא מזין. וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד שתנץ החמה וכולן שעשו משעלה עמוד השחר. כשר:

(4) All are qualified to read the Megillah except a deaf person, an idiot and a minor. Rabbi Judah qualifies a minor. They do not read the Megillah, nor circumcise, nor go to the mikveh, nor sprinkling [purificatory waters], and similarly a woman keeping day for day should not take a ritual bath until the sun has risen. But if any of these things is done after dawn, it is valid.

(ה) כל היום כשר לקריאת המגילה. ולקריאת ההלל. ולתקיעת שופר. ולנטיילת לולב. ולתפלת המוספין. ולמוספין. ולוידוי הפרים. ולוידוי המעשר. ולוידוי יום הכפורים. לסמיכה. לשחיטה. לתנופה. להגשה. לקמיצה. ולהקטרה. למליקה. ולקבלה. ולהזייה. ולהשקיית סוטה. ולעריפת העגלה. ולטהרת המצורע.

(5) The whole day is a valid time for reading the Megillah; reciting Hallel; for the blowing of the shofar; for taking up the lulav; for the Musaf prayer; for Musaf sacrifices; for confession over the oxen; for the confession over the tithe; for the confession of sins on Yom HaKippurim; for laying on of hands; for slaughtering [the sacrifices]; for waving [them]; for bringing near [the vessel with the minhah-offering to the altar]; for taking a handful; for placing it on the fire; for pinching off [the head of a bird-offering]; for receiving the blood [in a vessel]; for sprinkling [the blood on the altar]; for making the sotah drink [the bitter waters]; for breaking the neck of the heifer; and for purifying the metzora.

(ו) כל הלילה כשר לקצירת העומר. ולהקטר חלבים ואיברים. זה הכלל. דבר שמצותו ביום. כשר כל היום. דבר שמצותו בלילה. כשר כל הלילה:

(6) The whole night is valid for reaping the Omer and for burning fat and limbs [on the altar]. This is the general principle: any matter whose commandment is during the day, is valid all day and any matter whose commandment is at night is valid all night.

ברטנורא על משנה מגילה

הקורא את המגלה למפרע לא יצא. דכתיב (אסתר ט':כ"ח) והימים האלה נזכרים ונעשים, מה עשיית הימים א"א למפרע, דא"א שיהא חמשה עשר קודם ארבעה עשר, אף זכירה שהיא קריאת המגילה, למפרע לא:

סירוגין. שקרא מעט ושהא, וחזר וקרא מעט ושהא, אפילו שהא יותר מכדי לגמור את כולה, יצא: בן עיר. שזמנו בי"ד:

הכל כשרים לקרות את המגילה. הכל לאתווי נשים: ולוידוי הפרים. פר כהן משיח, ופר העלם דבר של צבור, שמתודים עליהם חטאם שהביאום עליו: ולהקטר חלבים ואברים. מותר תמיד של בין הערבים, דכתיב בהו (ויקרא ו':ב') היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה:

פרק ג

(א) בני העיר שמכרו רחובה של עיר לוקחין בדמיו בית הכנסת. בית הכנסת לוקחין תיבה. לוקחין מטפחות. מטפחות לוקחין ספרים. ספרים לוקחים תורה. אבל אם מכרו תורה לא יקחו ספרים. ספרים לא יקחו מטפחות. מטפחות לא יקחו תיבה. תיבה לא יקחו בית הכנסת. בית הכנסת לא יקחו את הרחוב. וכן במותריהן. אין מוכרין את של רבים ליחיד. מפני שמורידין אותו מקדושתו. דברי רבי יהודה. אמרו לו אם כן אף לא מעיר גדולה לעיר קטנה:

(1) Townspeople who sold the town square, they may buy with the proceeds a synagogue. [If they sold] a synagogue, they may buy with the proceeds an ark. [If they sold] an ark they may buy covers [for scrolls]. [If they sold] covers, they may buy scrolls [of the Tanakh]. [If they sold] scrolls they may buy a Torah. But if they sold a Torah they may not buy with the proceeds scrolls [of the Tanakh]. If [they sold] scrolls they may not buy covers. If [they sold] covers they may not buy an ark. If [they sold] an ark they may not buy a synagogue. If [they sold] a synagogue they may not buy a town square. The same applies to any money left over. They may not sell [something] belonging to a community because this lowers its sanctity, the words of Rabbi Yehuda. They said to him: if so, it should not be allowed to sell from a larger town to a smaller one.

(ב) אין מוכרין בית הכנסת אלא על תנאי. שאם ירצו יחזירוהו. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים מוכרים אותו ממכר עולם. חוץ מארבעה דברים למרחץ. ולבורסקי. ולטבילה. ולבית המים. רבי יהודה אומר מוכרין אותו לשם חצר והלוקח מה שירצה יעשה:

(2) They may not sell a synagogue except with the stipulation that it may be bought back whenever they want, the words of Rabbi Meir. But the sages say: they may sell it in perpetuity, except for four purposes for it to become one of four things: a bathhouse, a tannery, a ritual bath, or a urinal. Rabbi Judah says: they may sell it to be a courtyard, and the purchaser may do what he likes with it.

(ג) ועוד אמר רבי יהודה בית הכנסת שחרב אין מספידין בתוכו. ואין מפשילין בתוכו חבלים. ואין פורשין לתוכו מצודות. ואין שוטחין על גג פירות. ואין עושין אותו קפנדריא שנאמר (ויקרא כו, לא) והשימותי את מקדשיכם. קדושתן אף כשהן שוממין. עלו בו עשבים לא יתלוש. מפני עגמת נפש:

(3) Rabbi Judah said further: a synagogue that has fallen into ruins, they may not eulogize in it, nor twist ropes, nor to spread nets [to trap animals], nor to lay out produce on its roof [to dry], nor to use it as a short cut, as it says, “And I will desolate your holy places” (Leviticus 26:3 their holiness remains even when they are desolate. If grass comes up in it, it should not be plucked, [in order to elicit] melancholy.

(ד) ראש חדש אדר שחל להיות בשבת. קורין בפרשת שקלים. חל להיות בתוך השבת. מקדימין לשעבר. ומפסיקין לשבת אחרת. בשניה זכור. בשלישית פרה אדומה. ברביעית החדש הזה לכם. בחמישית חוזרין לכסדרן. לכל מפסיקין. בראשי חודשים. בחנוכה. ובפורים. בתעניות ובמעמדות. וביום הכפורים:

(4) If Rosh Hodesh Adar falls on Shabbat the portion of shekalim is read [on that day]. If it falls in the middle of the week, it is read on the Shabbat before, and on the next Shabbat there is a break. On the second [of the special Shabbatot] they read “Zakhor;” On the third the portion of the red heifer; On the fourth “This month shall be for you;” On the fifth the regular order is resumed. They interrupt [the regular order] for anything: for Rosh Hodesh, for Hanukkah, for Purim, for fasts, for Ma’amadot, and for Yom HaKippurim.

(ה) בפסח קורין בפרשת מועדות של תורת כהנים. בעצרת שבעה שבועות. בראש השנה. בחדש השביעי באחד לחדש. ביום הכפורים אחרי מות. ביום טוב הראשון של חג. קורין בפרשת מועדות שבתורת כהנים. ובשאר כל ימות החג. בקרבנות החג:

(5) On Pesah we read from the portion of the festivals in Leviticus (Torat Kohanim) (Leviticus 23:4). On Shavuot, “Seven weeks” (Deuteronomy 16:9). On Rosh Hashanah “On the seventh day on the first of the month” (Leviticus 23:2. On Yom Hakippurim, “After the death” (Leviticus. On the first day of the Festival [of Sukkot] they read from the portion of the festivals in Leviticus, and on the other days of the Festival [of Sukkot] the [sections] on the offerings of the Festival.

(ו) בחנוכה בנשיאים. בפורים ויבא עמלק. בראשי חדשים. ובראשי חדשיכם. במעמדות. במעשה בראשית. בתעניות. ברכות וקללות. אין מפסיקין בקללות. אלא אחד קורא את כולן. בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין כסדרן. ואין עולין להם מן החשבון. שנאמר (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל. מצותן שיהו קורין כל אחד ואחד בזמנו:

(6) On Hanukkah they read the section of the princes (Numbers. On Purim, “And Amalek came” (Exodus 17:8). On Rosh Hodesh, “And on the first of your months” (Numbers 28:11). On Maamadot, the account of the creation (Genesis 1:1-2:3). On fast days, the blessings and curses (Leviticus 26:3 ff and Deuteronomy. They do not interrupt while reading the curses, but rather one reads them all. On Monday and Thursday and on Shabbat at minhah they read according to the regular order and this does not count as part of the reading [for the succeeding Shabbat]. As it says, “And Moshe declared to the children of Israel the appointed seasons of the Lord” (Leviticus 23:44) it is their mitzvah that each should be read in its appropriate time.

ברטנורא על משנה מגילה

בני העיר. רחובה של עיר. יש בה קדושה, שמתפללין בה בתעניות. וחכמים פליגי על סתם מתניתין ואמרי רחובה של עיר אין בה משום קדושה, הואיל ואין מתפללין בה אלא באקראי בעלמא. והלכה כחכמים:

אלא על תנאי. ואפילו משל רבים לרבים אסור למכור מכירה חלוטה, דדרך בזיון הוא, כלומר אינו בעינינו כלום. ואין הלכה כר"מ:

ואין מפשילין. גודלים ופוטלים. וה"ה לכל שאר מלאכות, אלא שהפשלת חבלים צריך מקום רחב ידים, ובהכ"נ בית גדול הוא וראוי לכך והוי אורחיה:

קורין פרשת שקלים. כי תשא, להודיע שיביאו שקליהם באדר, כדי שיקריבו בא' בניסן מתרומה חדשה:

בפרשת מועדות עבדתורת כהנים. שור או כשב או עז. וביומא קמא מיירי. והאידינא נהוג עלמא שקורין ביום ראשון משכן וקחו לכם, ומפטירין בפסח גלגל. בשני שור או כשב, ומפטירין בפסח יאשיהו. בשלישי קדש לי כל בכור. ברביעי אם כסף תלוה. בחמישי פסל לך. בששי ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו. בשביעי שירת הים, ומפטירין וידבר דוד. בח' שהוא יו"ט אחרון של גליות קורין כל הבכור, ומפטירין עוד היום בנוב לעמוד. בעצרת, ביו"ט ראשון, בחודש השלישי, ומפטירין במרכבה של יחזקאל. ביו"ט שני של גליות קורין כל הבכור, ומפטירין בחבקוק. בראש השנה וה' פקד את שרה, דבר"ה נפקדה שרה, ומפטירין בחנה שגם היא נפקדה בר"ה. ביו"ט שני בעקידה, ומפטירין הבן יקיר לי אפרים. ביו"ט שחרית קורין באחרי מות, ומפטירין כה אמר דם ונשא. במנחה קורין בעריות, ומפטירין ביונה. בשני ימים טובים של חג קורין שור או כשב או עז ומפטירין ביו"ט ראשון הנה יום בא לה'. וביו"ט שני ויקהלו אל המלך. ושאר כל ימות החג קורין בקרבנות החג, כיצד, יום ג' שהוא יום ראשון של חוה"מ, כהן קורא וביום השני, לוי קורא וביום השלישי, ישראל קורא וביום הרביעי, והרביעי חוזר וקורא וביום השני וביום השלישי. וביום הד' כהן קורא וביום השלישי, לוי קורא וביום הרביעי, ישראל קורא וביום החמישי, והרביעי חוזר וקורא וביום השלישי וביום הרביעי. וכן כולם. ביו"ט אחרון של חג, כל הבכור, ומפטירין ויהי ככלות שלמה. ולמחר קורין וזאת הברכה, ומפטירין ויהי אחרי מות משה. ושבת שחל להיות בחולו של מועד, בין בפסח בין בסוכות, קורין ראה אתה אומר אלי. ומפטירין, בפסח, העצמות היבשות. ובסוכות ביום בא גוג. שמסורת בדינו דתחיית המתים עתידה להיות בפסח, ומלחמות גוג ומגוג בסוכות:

במעמדות במעשה בראשית. שבשביל הקרבנות נתקיימו שמים וארץ. וסדר קריאתן מפורש במסכת תענית בפרק אחרון:

פרק ד

(א) הקורא את המגילה. עומד. ויושב. קראה אחד. קראה שנים יצאו. מקום שנהגו לברך יברך. ושלא לברך לא יברך. בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין שלשה. אין פוחתין ואין מוסיפין עליהן. ואין מפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה. מברך לפניו. ולאחריו:

(1) He who reads the Megillah may either stand or sit. Whether one read it or two read it [together] they [those listening] have fulfilled their obligation. In places where it is the custom to say a blessing, they say the blessing, and where it is not the custom they do not say the blessing. On Mondays and Thursdays and on Shabbat at minhah, three read from the torah, they do not add [to this number] nor decrease [from it], nor do they conclude with [a haftarah] from the Prophets. The one who begins the Torah reading and the one who concludes the Torah reading blesses before it and after it.

(ב) בראשי החדשים. ובחולו של מועד. קורין ארבעה. אין פוחתין מהן. ואין מוסיפין עליהן. ואין מפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה מברך. לפניו. ולאחריה. זה הכלל. כל שיש בו מוסף ואינו יום טוב. קורין ארבעה. ביום טוב חמשה. ביום הכפורים ששה. בשבת שבעה. אין פוחתין מהן. אבל מוסיפין עליהן. ומפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה. מברך לפניו ולאחריה:

(2) On Rosh Hodesh and on the intermediate days of festivals four read. They do not add [to this number] nor decrease [from it], nor do they conclude with [a haftarah] from the Prophets. The one who begins the Torah reading and the one who concludes the Torah reading blesses before it and after it. This is the general rule: on any day which has a musaf and is not a festival four read. On a festival five. On Yom Hakippurim six. On Shabbat seven; they may not decrease [from this number] but they may add [to it], and they conclude with [a haftarah] from the Prophets. The one who begins the Torah reading and the one who concludes the Torah reading blesses before it and after it.

(ג) אין פורסין את שמע. ואין עוברין לפני התיבה. ואין נושאים את כפיהם. ואין קורין בתורה. ואין מפטירין בנביא. ואין עושין מעמד ומושב. ואין אומרים ברכת אבלים ותנחומי אבלים. וברכת חתנים. ואין מזמנין בשם. פחות מעשרה. ובקרקעות תשעה וכהן ואדם כיוצא בהן:

(3) They do not recite the Shema responsively, And they do not pass before the ark; And they [the priests] do not lift up their hands; And they do not read the Torah [publicly]; And they do not conclude with a haftarah from the prophets; And they do not make stops [at funeral] processions; And they do not say the blessing for mourners, or the comfort of mourners, or the blessing of bridegrooms; And they do not mention God's name in the invitation [to say Birkat Hamazon]; Except in the presence of ten. [For redeeming sanctified] land nine and a priest [are sufficient], and similarly with human beings.

(ד) הקורא בתורה לא יפחות משלשה פסוקים. לא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד. ובנביא שלשה. היו שלשתן שלש פרשיות. קורין אחד אחד. מדלגין בנביא. ואין מדלגין בתורה. ועד כמה הוא מדלג. עד כדי שלא יפסוק המתורגמן:

(4) One who reads the Torah [in public] may not read less than three verses. And he should not read to the translator more than one verse [at a time], but [if reading from the book of a] prophet [he may read to him] three at a time. If the three verses constitute three separate paragraphs, he must read them [to the translator] one by one. They may skip [from place to place] in a prophet but not in the Torah. How far may he skip [in the prophet]? [Only] so far that the translator will not have stopped [before he finds his place].

(ה) המפטיר בנביא הוא פורס על שמע. והוא עובר לפני התיבה. והוא נושא את כפיו. ואם היה קטן. אביו או רבו עוברים על ידו:

(5) The one who concludes with the haftarah also leads the responsive reading of the Shema and he passes before the ark and he lifts up his hands. If he is a child, his father or his teacher passes before the ark in his place.

(ו) קטן קורא בתורה ומתרגם. אבל אינו פורס על שמע. ואינו עובר לפני התיבה. ואינו נושא את כפיו. פוחח פורס את שמע ומתרגם. אבל אינו קורא בתורה. ואינו עובר לפני התיבה. ואינו נושא את כפיו. סומא פורס את שמע ומתרגם. רבי יהודה אומר כל שלא ראה מאורות מימיו. אינו פורס על שמע:

(6) A child may read in the Torah and translate, but he may not pass before the ark or lift up his hands. A person in rags may lead the responsive reading of the Shema and translate, but he may not read in the Torah, pass before the ark, or lift up his hands. A blind man may lead the responsive reading of the Shema and translate. Rabbi Judah says: one who has never seen the light from his birth may not lead the responsive reading of the Shema.

(ז) כהן שיש בידיו מומין. לא ישא את כפיו. רבי יהודה אומר אף מי שהיו ידיו צבועות אסטיס. ופואה. לא ישא את כפיו. מפני שהעם מסתכלין בו:

(7) A priest whose hands are deformed should not lift up his hands [to say the priestly blessing]. Rabbi Judah says: also one whose hands are colored with woad or madder should not lift up his hands, because [this makes] the congregation look at him.

(ח) האומר איני עובר לפני התיבה בצבועין אף בלבנים לא יעבור. בסנדל איני עובר. אף יחף לא יעבור. העושה תפלתו עגולה. סכנה ואין בה מצוה. נתנה על מצחו. או על פס ידו. הרי זו דרך המינות. ציפן זהב ונתנה על בית אונקלי שלו. הרי זו דרך החיצונים:

(8) If one says, "I will not pass before the ark in colored clothes," even in white clothes he may not pass before it. [If one says], "I will not pass before it in shoes," even barefoot he may not pass before it. One who makes his tefillin [for the head] round, it is dangerous and has no religious value. If he put them on his forehead or on the palm of his hand, behold this is the way of heresy. If he overlaid them with gold or put [the one for the hand] on his sleeve, behold this is the manner of the outsiders.

(ט) האומר יברכוך טובים. הרי זו דרך המינות. על קן צפור יגיעו רחמין ועל טוב יזכר שמך. מודים. מודים. משתקין אותו. המכנה בעריות. משתקין אותו. האומר מזרעך לא תתן להעביר למולך (ויקרא יח, כא). ומזרעך לא תתן לאעבד בארמיותא. משתקין אותו בנזיפה:

(9) If one says “May the good bless you,” this is the way of heresy. [If one says], “May Your mercy reach the nest of a bird,” “May Your name be mentioned for the good,” “We give thanks, we give thanks,” they silence him. One who uses euphemisms in the portion dealing with forbidden marriages, he is silenced. If he says, [instead of] “And you shall not give any of your seed to be passed to Moloch,” (Leviticus 18:21) “You shall not give [your seed] to pass to a Gentile woman,” he silenced with a rebuke.

(י) מעשה ראובן נקרא ולא מיתרגם. מעשה תמר נקרא ומיתרגם. מעשה עגל הראשון נקרא ומיתרגם. והשני נקרא ולא מיתרגם. ברכת כהנים. מעשה דוד ואמנון. לא נקראין ולא מיתרגמין. אין מפטירין במרכבה. ורבי יהודה מתיר. רבי אליעזר אומר. אין מפטירין בהודע את ירושלים:

(10) The incident of Reuven is read but not translated. The story of Tamar is read and translated. The first part of the incident of the golden calf is both read and translated, but the second is read but not translated. The blessing of the priests, the stories of David and Amnon are not read or translated. They do not conclude with the portion of the chariot as a haftarah. But Rabbi Judah permits this. R. Eliezar says: they do not conclude with "Proclaim Jerusalem's [abominations]" (Ezekiel as a haftarah).

ברטנורא על משנה מגילה

הקורא את המגילה עומד ויושב. רצה עומד רצה יושב:
ואין מוסיפין עליהן. דבראשי חדשים ובחולו של מועד נמי איכא בטול מלאכה, דמלאכת דבר האבד מותרת:

אין פורסין על שמע. עשורה שבאו לבית הכנסת אחר שקראו צבור את שמע, עומד אחד ואומר קדיש וברכו וברכה ראשונה שלפני קריאת שמע. פורסין, לשון פרוסה, כלומר חצי דבר, משתי ברכות שלפני ק"ש אומר ברכה אחת:

ולא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד. שלא יטעה המתורגמן שמתרגם על פה:
המפטיר בנביא. מי שרגיל להפטיר בנביא, תקנו חכמים שיהא הוא פורס על שמע ברבים:
קטן קורא בתורה. ויש מן הגאונים שאמרו דוקא משלישי ואילך:

כהן שיש בידו מומין. וכן בפניו או ברגליו:

אף בלבנים לא יעבור. חיישינן שמא מינות נזרקה בו, דעובדי ע"ז מקפידין בכך:
יברכוך טובים הרי זו דרך מינות. שצריכין ישראל לצרף עמהם פושעי ישראל באגודת תעניותיהם.
שהרי חלבנה ריחה רע ומונאה הכתוב עם סממני הקטורת:

מעשה אמנון ותמר נקרא ומיתרגם. ולא חיישינן ליקריה דדוד. והוא, דלא כתיב אמנון בן דוד, כדבעינן למימר לקמן:

בן יהוידע על מגילה

פרק ב הקורא למפרע

מִזֵּינִן שְׂאוּמָרִים 'אֲבוֹת'? שְׂנֹאֲמָר (תהלים כט, א): "הִבּוּ לֵה' בְּנֵי אֱלֹהִים". נראה לי בס"ד מה שנקראים האבות בְּנֵי אֱלֹהִים על פי מה שכתב רבינו האר"י ז"ל בדרוש ראש השנה דרוש וא"ו, דשלשה שמות אֵל-אֵל-אֵל שהם גימטריא מִגֵּן [93=3×31] נרמזים בג' פעמים 'אֱלֹקִי' שיש בתפילת העמידה כמו שאומרים 'אֱלֹקִי אֲבִרְהָם אֱלֹקִי יִצְחָק וְאֱלֹקִי יַעֲקֹב' יעוין שם. נמצא ג' פעמים אֵל שיש בג' פעמים אֱלֹקִי האמורים על שם האבות הם רומזים לבחינת שלשה שמות אֵל בפני עצמו ולכן נקראים האבות בְּנֵי אֱלֹהִים על שלשה שמות אֵל הנזכרים על שמם בתפילת העמידה.

או יובן בס"ד כי האבות הם רגלי הכסא ו'אֱלֹהִים' גימטריא כָּסָא [81] ולכן נקראים בְּנֵי אֱלֹהִים כלומר בְּנֵי הַכָּסָא.

וּמָה רָאוּ לֹמַר בְּרַפְתָּ 'הַשָּׁנִים' בְּתַשְׁבְּעִית? אָמַר רַבִּי אֶלְכָּסָנְדְּרִי: כְּנֻגַּד מִפְקִיעֵי שְׁעָרִים, דְּקָתִיב (תהלים י, טו): "שֹׁבֵר זָרוּעַ רְשָׁעִי". הקשה מהרש"א ז"ל כיון דפירש רש"י ז"ל דכל הפרשה נאמרה על מפקיעי שערים, אמאי מייתי רק האי קרא ד'שֹׁבֵר זָרוּעַ רְשָׁעִי' יעוין שם.

ונראה לי בס"ד משום דבהאי קרא רומז העונש שיעשה לו שלא יוכל להפקיע עוד מכאן ולהבא. והא דאותיות העומדים בראש וסוף התיבה נקראים זרועות, וכאן אמר 'זָרוּעַ רְשָׁעִי' משמע חד והוא אות עי"ן שבסוף שמו של רְשָׁעִי דאם מסיר אותו ישאר 'רֶשֶׁת' ורמז בזה שיעני אותו וישאר רֶשֶׁת, ואז לא יוכל לקבץ התבואה תחת ידו כדי ליקר השער. וזהו 'שֹׁבֵר זָרוּעַ רְשָׁעִי' הוא אות ע' כדי שיהיה רש ועני, וקראו בשם רְשָׁעִי שהוא בהפוך אתוון שְׁעָר , כלומר רשעתו אינה בעבירה של זנות וכיוצא אלא היא בענין יוקר השער של הדגן.

דף יח

שְׂכָחוּם וְחָזַר וְסִדְרָם. אין הכונה ששכחו סדר הברכות, דזה לא יתכן, דאפילו המון העם מתפללים כל שמונה עשרה ואיך ישכחום? אך הכונה ששכח הטעמים של הסדר, למה זו ראשונה וזו שניה וזו שלישית וכיוצא וכמו שסידרם הש"ס כאן בטעמייהו וגם שכחו טעמי הסדר שיש בהם על פי הסוד. **(תהלים קו, ב) לְמִי נָאָה לְמַלֵּל גְבוּרוֹת ה'?** לְמִי שֶׁיִּכְוֹל לְהַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ. מקשים וכי אנשי כנסת הגדולה היו יכולים להשמיע כל תהלתו, ואיך תיקנו כל זה?

ונראה לי בס"ד דאנשי כנסת הגדולה תיקנו דברים כנגד ספירות העליונים שיש לכל ברכה ושבח ספירה פרטית כנגדה והרי זה דומה למלך שיש לו כמה אלפים ורבבות ארמונים עד אין מספר ובא אחד וסיפר שיש בארמון אחד מן הארמונים כך וכך חדרים וכך וכך עליות אין זה גורע דאינו סופר כל החדרים ועליות שיש למלך בכל הארמונים אלא רק מדבר בארמון פרטי, אבל מי שבא לומר יש למלך כך וכך חדרים בסתם וכך וכך עליות בסתם שאינו מתכוין על ארמון פרטי הרי זה גורע, דבאמת אין מספר לחדרים ולעליות של המלך! וכן הענין כאן, והמניעה היא למי שמתכוין לקבץ שבחים הרבה מן הכלל ומן הפרט לזה אומרים סיימתנהו לשבחי דמרך.

הַמְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹתֵר מִדָּאִי, נֶעְקָר מִן הָעוֹלָם. נראה לי בס"ד דאיתא באותיות דרבי עקיבא, בעבור השיר שמקלסין להקב"ה נברא העולם עיין שם, ועל כן שזה שהוא מרבה בשבח שחושב שמחזק העולם שנברא בעבור השיר לכך מדה כנגד מדה נעקר מן העולם.

מִלֵּה בְּסֻלֵּעַ, מִשְׁתוּקָא בְּתַרְיִן. נראה לי בס"ד בתוך אותיות 'סלע' במילואם יש 'מים' כזה: סמ"ך למ"ד עי' ויודע מה שאמר רבי עקיבא לחכמים שנכנסו לפרדס כשתגיעו לאבני שיש טהור, אל תאמרו 'מים מים' (חגיגה יד:), נמצא יש מקום שאם יאמרו בו ב' פעמים מים צריך להשתקם, וזהו שאמר יש **מִלֵּה בְּסֻלֵּעַ** שהיא תיבת מים המונחת בתוך סלע ראוי לעשות בה **מִשְׁתוּקָא**, אם יאמרו אותה **בְּתַרְיִן** וסוד הנזכר שמנע מהם הכפל של 'מים מים' מפורש בדברי מהר"ז [מורנו הרב רבי חיים ויטאל] ז"ל בביאור (משנה אבות ו, א) 'כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לִשְׁמָה' יעוין שם.

ועוד נראה לי דרך הלצה, אם יש שטר צוואה או שטר חוב או מתנה שכתוב בו תנו סלע לפלוני או חייב אני סלע לפלוני, ורוצה בעל השטר לזייף להוסיף אותיות ים על סלע, כדי שתהיה נקראת 'סלעים' שבדעתו לתבוע מאות ואלפים, לא תועיל לו ערמתו כי יכול בעל דינו להשתקין בתרין סלעים, כי יאמר מעוט רבים שנים. וזהו שאמר מלה בסלע, רוצה לומר אם תרצה להוסיף **מִלֵּה** אחת של ים במלת **בְּסֻלֵּעַ**, כדי שתהיה נקראת סלעים לשון רבים, עושים לך **מִשְׁתוּקָא** לתביעתך, **בְּתַרְיִן** סלעים שיפטר אותך בהם דיאמרו לך מיעוט רבים שנים.

מיהו צריך להבין למה נקטו שיעור 'סלע' לדבור? ונראה לי בס"ד כי תוכו של אדם כמו בור עמוק והפתח הוא הפה שיוצא ממנו הדיבור אך הדברים נחלקים לארבעה חלקים: שמדבר על עצמו, ועל זולתו, על העבר, ומדבר על עצמו ועל זולתו על העתיד, נמצא נחלק קרבו לארבע בורות לארבעה חלקים של דבור, לכך נקרא דבור - ד' בור, ולכן עשה ערך לדבור 'סלע' שהוא ארבעה דברים.

ובני ידידי כה"ר יעקב נר"ו פירש דידוע המלאכים דברו תביעתם על התורה בעבור חלק הסוד דוקא דשייך להם, וזהו שאמר **מִלֵּה בְּסֻלֵּעַ** ראשי תיבות **ס** ו **ד** ל **א**ו **י**ן **ע** ש **י**ן, על זה היתה מלה של תביעה אך נשתתקו בתרין בשביל שנתן הקב"ה לישראל שתים חלקים ביחד חלק הסוד וחלק הנגלה דלא שייך במלאכים.

ועוד פירש מלה בסלע, דאמרו רבותינו ז"ל (קידושין לא.) כשאמר (שמות כ, ב) 'אֶנֶכִּי וְלֹא יִהְיֶה לְךָ' הרהרו אומות העולם על זה ואמרו לכבוד עצמו דורש! וזהו **מִלֵּה בְּסֻלֵּעַ** הוא דבור ראשון שהוא גבוה שבעשרת הדברות ולהכי קרי ליה סלע שהוא גבוה אך נעשה להם **מִשְׁתוּקָא בְּתַרְיִן**, כאשר שמעו דבור 'כִּפְדֵּי אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ', שצוה על כבוד האב והאם שהם שנים, דא חזרו והודו לדברות ראשונות עד כאן דבריו נר"ו.

מִנֵּיין שֶׁקְרָאוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעֵקֶב יִצְחָק. יש להבין איך יצויר זה בדעת? ונראה לי דלא קראו

אֶל־בסתם אלא קראו יִשְׁרָאֵל בנקוד סגול תחת האלף כזה 'יִשְׁרָאֵל' דאז יוצא בשמו שם אֶל ולא קראו כמו שם 'יִשְׁמְעָאֵל' דאין נקוד תחת האלף דעל כן אינו יוצא במבטא אות האלף אלא העין נדבק עם הלמד, וכאשר הוא כן בשם יחזקאל הנביא ע"ה ופירש דכתיב (בראשית לג, כ) 'וַיַּצֵּב שֵׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לוֹ: אֶל־אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל' רוצה לומר אֱלֹהֵי יִשְׁרָאֵל קרא שם אֶל כשקראו ישראל, ולכן אברהם שמו כפול, הרי יו"ד אותיות, ושם יצחק אינו כפול הרי י"ד אותיות, ושם יעקב כפול הרי כ"ב ושם ישרן בלא ווי"ן הרי כ"ו, ונמצא שם ישראל משלים ל"א אותיות כמנין שם אל.

דף יט

מאן דאמר (אסתר ט, כט): 'כלה', תקפו של אחשורוש. דכתיב (אסתר א, ד) 'בִּהְרָאתוֹ אֶת עֶשְׂרֵי כְבוֹד מַלְכוּתוֹ' דנמצא שהיה עשיר גדול ואיך יצויר שימכור אומה שלימה בעשרת אלפים ככר כסף? אשר אלו לא היו נחשבים אצלו אפילו בערך אבנים! ואם כן מוכח דהמן זייף באומרו שקנה אותם בעשרת אלפים ככר כסף, וכיון דזייף בזה זייף בכל ובטלו האגרות שכתב!

ומאן דאמר: מ' איש יהודי', תקפו של מרדכי שהיה לו כח מן יהודה ומן בנימין ובזה הכניע את המן שהיה בידו קטרוג מכח תמנע שלא קבלו אותה ומכח השבטים שהשתחוו לעשו וכמו שכתב מהר"י ז"ל דבכח איש יהודי דאתי מיהודה ביטל קטרוג תמנע, ומכח איש ימיני דאתי מבנימין שלא השתחוה לעשו ביטל קטרוג ההשתחוויה שהשתחוו השבטים לעשו.

ומאן דאמר: מ' אחר הדברים האלה', תקפו של המן כי בגאותו ותוקפו נתן עיניו לכלות הכל ובזה ממילא נעשה נס ההצלה מה שאין כן אם היה נתון עיניו במקצת היה עולה בידו. **ומאן דאמר: מ' בלילה ההוא', תקפו של נס** כי נזדמן אותה הלילה שהיתה מוחזקת בנסים גדולים מדורות הראשונים ולכך הצליח בה במעשה נסים.

ימה ראה' אחשורוש שושלתמש בכלים של בית המקדש? 'על ככה', משום דחשיב שבועים שגין וְלֹא אֵיפְרוּק. נראה לי בס"ד נרמזו השבועים בזה דאות כף של ככה כפול ואם תסיר הכפל יהיו 'על ככה' אותיות 'ע' כלה' פירוש ראה שכלה זמן של 'ע' שנה ועל ידי כך 'ימה הגיע אליהם'? דקטל נשתי! שנעשה להם מהומה גדולה שנוסף אותיות ומה על אותיות מה ונעשה צירוף מהומה.

ימה ראה' מרדכי דאיכני בהמן? 'על ככה', דשוי נפשיה עבודה זרה. נראה לי נרמז זה בתיבת ככה שהוא מספר לוט [45] שהוא תרגום של ארירה, דאומרים ארור המן על אשר עשה עצמו עבודה זרה. 'ימה הגיע אליהם' רוצה לומר אותיות מה של גאולה [45], שמספרם גאולה שנעשה בה הנס.

ואומרו **ימה ראה' המן שנתקנא בכל היהודים 'על ככה' משום דמרדכי לא יכרע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה** והיינו ככה גימטריא 'לב אחד' [45], פירוש שהיה לו לב אחד, 'ימה הגיע אליהם'? 'נתלו אותו ואת בניו על העץ'! שיצאה נשמת בניו ברגע אחד בעבור זכות מרדכי שהיה לו לב אחד.

ואמר עוד **ימה ראה' אחשורוש להביא את ספר הזכרונות? 'על ככה', דזמנינתיא אסתר להמן בהדיה** נראה לי דדריש ככה על סעודה לשון דוק בבכי, 'ימה הגיע אליהם'? כי מן הסעודה נולד מעשה הנס.

דף כא

אלמלא מקרא כתוב, אי־אפשר לאמרו, כְּכִיכּוּל, שְׁאֵפְלוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּעֲמִידָה. הכונה כי הנה קרא נתיב (הושע יב, יא) 'וַיִּבְדּוּ הַנְּבִיאִים אֶת־מֶלֶךְ דָּאִי אִפְשָׁר לִשׁוּם נְבִיא לְרֹאוֹת פְּנֵי שְׂכִינָה, דְּכָתִיב עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּינוּ ע"ה בַּעֲצֻמוֹ (שמות לג, כ) 'כִּי לֹא יִרְאֶנִּי הָאָדָם חַי', אֲךָ יִצְוִיר לְעֵינֵי הַנְּבִיאִים אִיזָה דְּמִיּוֹן כְּדֵי שִׁיּוּכְלוּ לְהַשִּׁיג הַנְּבוּאָה כָּל אֶחָד לִפִּי עֲרֻכּוֹ, וְכֻמוֹ שִׁכְתָּב הַרְמַב"ם ז"ל בַּהֲלָכוֹת יִסּוּדֵי הַתּוֹרָה, דְּכָל נְבִיאִי הִיָּה אִיזָה דְּמִיּוֹן לְגַד עֵינָיו לִפִּי שַׁעַה, וְהַדְּמִיּוֹן הַזֶּה אִינוּ קָבוֹעַ לְאוֹתוֹ נְבִיא, אֲלֵא יִהְיֶה לִפִּי אוֹתוֹ הָעֵנִין שֶׁל הַנְּבוּאָה דִּאֲפִילוּ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ ע"ה לֹא רָאָה הַדְּמִיּוֹן שׁוֹה כִּי בִּים סוּף נִדְמָה לוֹ כְּגִיבּוֹר וּבִסְנִי נִדְמָה לוֹ כְּזָקֵן וּבִאֲמַת אֵין לוֹ יִתְבָּרַךְ דְּמוֹת וְצוּרָה אֲלֵא הִכְל יִצְוִיר לְעֵינֵי הַנְּבִיאִי כְּמִרְאָה הַנְּבוּאָה וְכִמְחֻזָּה לִפִּי שַׁעַה וְאֵין דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם מִבֵּין אֲמִיתוֹת הַדְּבַר, יַעֲוִין שֵׁם. וְכֵן הָעֵנִין כֵּאֵן, שֶׁהִיא נִדְמָה לוֹ כְּעוֹמֵד וְלֹא יוֹשֵׁב וְאֵף עַל פִּי שְׂבִאֲמַת הַצִּיּוֹר הַזֶּה שֶׁהִיא מִצְטַעַר לְעֵינֵי מֹשֶׁה רַבֵּינוּ ע"ה בְּסִינִי אֵין זֶה אֲמִיתוֹת הַדְּבַר אֲלֵא הוּא דֶּרֶךְ דְּמִיּוֹן, עִם כָּל זֶה אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אֲלֵמְלָא מִקְרָא שְׁכָתוּב לֹא הֵינּוּ יֹכֻלִים לְאוֹמְרוּ בְּפִינוּ, וְכוֹנֵת בַּעַל הַמֶּאֱמָר לּוֹמַר כִּי נִצְטִייר וְנִדְמָה לְעֵינֵי מֹשֶׁה רַבֵּינוּ ע"ה כְּעוֹמֵד, לְלַמְּדֵינוּ דַּעַת בּוֹזָה שִׁיחֵיו הָרַב וְהַתְּלִמִּיד הַתַּחְתּוֹנִים שׁוֹיִם, שְׁנִיהֶם בַּעֲמִידָה אוֹ שְׁנִיהֶם בִּישִׁיבָה אוֹ שְׁנִיהֶם עַל גְּבִי קִרְקַע.

וְעוֹד נִרְאָה לִי בִּס"ד דְּלַעֲלוֹם לֹא הִיָּה רּוּאָה מֹשֶׁה רַבֵּינוּ ע"ה בְּהַר בַּעַת לִימּוּדוֹ שׁוּם צִיּוֹר וְדְּמִיּוֹן בַּעֲמִידָה אֲלֵא רַק הִיָּה שׁוּמַע הַקּוֹל מְדַבֵּר אֵלָיו וּמִלְמַדוֹ, וְמָה שֶׁאָמַר לוֹ (דְּבָרִים ה, כז) 'עֲמֹד עִמָּדִי' אָמַר לוֹ בְּלִשׁוֹן זֶה הַמּוֹרָה כִּאֲלוֹ הִיָּה הַקְּבִי"ה בַּעֲמִידָה, כְּדֵי לְלַמֵּד לַתַּחְתּוֹנִים שֶׁתִּהְיֶה קְרִיאָתָם בְּעוֹמֵד. וְגַם לְלַמֵּד שֶׁלֹּא יִהְיֶה הָרַב עַל גְּבִי מִטָּה וְתִלְמִידָיו עַל גְּבִי קִרְקַע.

מִיָּמוֹת מִשָּׁה עַד רֶבֶן גְּמְלִיאֵל, הָיוּ לְמַדְיִן תּוֹרָה מְעֻמָּד. נִרְאָה לִי בִּס"ד הַטֶּעַם כְּדֵי לְהַטְרִיחַ עֲצֻמָּן בַּתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (מְגִלָּה ו:): 'גְּעַתִּי וּמִצָּאֹתִי תִּאָּמֵן'.

אוֹ יוֹבֵן הָרַגְלִים רוֹמְזִים לְנִצָּח וְהוּד, וְהַתּוֹרָה נִתְּנָה עַל יְדֵי לּוֹחָת שֶׁהוּא סוּד נִצָּח וְהוּד, וְלִמּוּדוֹ מִפִּי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן שֶׁהֵם נִצָּח וְהוּד.

אוֹ יוֹבֵן הַגּוֹף שֶׁהוּא עוֹלָם קֶטֶן עוֹמֵד עַל שְׁנֵי רַגְלָיִם וְכֵן הָעוֹלָם עוֹמֵד עַל הַתּוֹרָה דְּכָתִיב (יִרְמְיָה לג, כה) 'אֵם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה הַקּוֹת שְׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא שְׁמַתִּי' וְהַתּוֹרָה כּוֹלֶלֶת שְׁנֵי עוֹמְדִים שֶׁהוּא עֹסֵק הַתּוֹרָה וְגַם עוֹמֵד הַעֲבוּדָה דְּכָל הַקּוֹרָא בִּפְרִשְׁת עוֹלָה כִּאֲלוֹ הַקְּרִיב עוֹלָה' (מִנְחֹת קִי). .

אִי נִמִּי לִימּוּד הַתּוֹרָה מְעוֹמֵד יוֹרָה דְּרֹאוּי לְאָדָם לְלַמּוּד תּוֹרָה מִן הָרַב שֶׁהוּא דוֹמָה לְמִלָּאךְ, דְּכָתִיב (מִלָּאכִי ב, ז) 'כִּי שְׁפָתִי כֶּהֵן וְשִׁמְרוּ דַּעַת וְהַתּוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מִלָּאךְ ה' צְבָקוֹת הוּא, וְיִדּוּעַ כִּי הַמִּלָּאכִים אֵין לָהֶם יִשִּׁיבָה לְמַעֲלָה אֲלֵא הֵם עוֹמְדִים דְּכָתִיב (זכְרִיָּה ג, ז) 'בֵּין הָעֹמְדִים הָאֵלֶּה'.

רְכוּת מְעֻמָּד, קְשׁוֹת מִיָּשֵׁב. קִשָּׁה יֵתֵן לוֹ כַּח שִׁיּוּכָל לְלַמּוּד גַּם הַקְּשׁוֹת מְעוֹמֵד מֵאַחֵר שֶׁהוּא בִּנְס הִיָּה שֵׁם שֶׁהִיָּה בְּלֹא אֲכִילָה וּבְלֹא שְׁתִּיָּה וּבְלֹא שִׁנָּה וְכִיּוֹן שֶׁהִיָּה עוֹמֵד שֵׁם בִּנְס בְּכַח אֱלֹקִי אִם כֵּן מָה הִפְרַשׁ יֵשׁ לוֹ בֵּין יִשִּׁיבָה לְעִמִּידָה כִּי בִּאֲמַת אִינוּ עוֹמֵד שֵׁם בְּכַח טְבַעִי?

וְנִרְאָה לִי דּוּדָאִי לֹא יֵשׁ אֲצִלוֹ הַפְּרַשׁ וְרַק עֲשֵׂה לוֹ כֵּן שִׁילְמַד רְכוּת מְעוֹמֵד קְשׁוֹת מִיּוֹשֵׁב כְּדֵי לְלַמֵּד לַתַּחְתּוֹנִים שֶׁהִנְהַגְתָּם וְכוּחָן הוּא טְבַעִי שֶׁכֵּכָה יַעֲשׂוּ רְכוּת מְעוֹמֵד וְקְשׁוֹת מִיּוֹשֵׁב וּמֵאֵן דֹּאמַר שֶׁהִיָּה 'שׁוֹחָה' הֵינּוּ כְּדֵי לְהִרְאוֹת הַכְּנַעָה עַל דֶּרֶךְ שֶׁאָמְרוּ גְּבִי מֶלֶךְ בַּתְּפִילַת הָעִמִּידָה.